

๑ มาตรา ๘๐ ถ้าเจ้าชีวิตหรือเกล้าเห็นอกระหม่อมเสด็จออก
ประทับ ณ พระแท่นที่พระราชวังฤๅที่พระราชมณเฑียร ฤๅณเวคิน์สถาน
วิมานพระที่นั่งอาคัน ฤๅณเวคิน์โสภาศข้างในข้างนอกที่ใด ๆ ก็กั ถ้า
เสด็จยังมีไ้ทรงพระราชดำเนินออกกั ถ้าถึงเวลาแล้ว อนุญาตให้
ข้าหลวงผู้ใหญ่น้อยทุกกรมทกกระทรวงเข้าไปเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
ในพระที่นั่งประเทียบแรม แล้วข้าหลวงมณฑลเฑียรบาลห้ามปรามบรรดา
ข้าราชการที่เข้ามาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ให้นั่งตามตำแหน่งบันดา
คักกัผู้ใหญ่น้อยสูงต่ำนำหลังซ้ายขวา แล้วให้กราบถวายบังคม ๓ หน
เสร็จแล้วนั่งหมอบอยู่คอยรับพระราชโองการ ฤๅพระราชบัญชา พระ
เสาวนย์เฑียรบาล ถ้าข้าราชการใดนั่งเฝ้าไม่ถูกต้องตำแหน่งคักกั ให้เฝ้าบ่วง
ผ้าคล้องคอผูกตลงมาจากที่แล้ว ให้เสียค่าบ่วงคล้องคอเป็นเงิน ๖ บาท
ภายหลังจึงเข้าเฝ้าไ้ต่อไปตามเคย ฯ

๑ มาตรา ๘๑ ถ้าข้าราชการไปประชุมกันพร้อมในที่องพระโรง
ให้ข้าหลวงพระราชมณเฑียรบาลห้ามปรามมิให้ข้าราชการเจรจาล้อเลียน
กันที่มิไ้เป็นประโยชน์ต่อนำพระที่นั่ง ถ้ามีการทัก ซึ่งเป็นการที่
ไม่ควรจะกราบบังคมทูลนั้น ฤๅไ้ได้ถูกษาเห็นพร้อมกันแล้ว จึงให้เฝ้า
เนื่อความนั้นจนกราบบังคมทูล ในเวลาทันใดนั้นอย่าให้ช้า ถ้าเจรจากัน
เป็นการที่ล้อเลียน มิไ้เป็นกิริยาการ ให้ต้งโทษโดยพระราชกฤษฎ
ฎากำหนดบัญญัติไว้ ฯ

๑ มาตรา ๘๒ ถ้าข้าราชการใด ๆ มีบันดาคักกัถึง ๓๐๐๐๐
ฤๅมีบันดาคักกัถึง ๕๐๐๐ เสร็จกันเป็นการล้อเลียนอยู่ในนำพระที่นั่ง

ถ้าเราในครั้งแรกให้ห้ามปรามอย่าให้เรजाต่อไป ถ้ามีใครเชื่อฟัง
ให้เอาจมวดคล้องคอผูกออกเสียจากที่ แล้วให้เสียค่าขังโดยพระราช
กฤษฎีกา

ถ้ายังมีใครเชื่อฟังในครั้งที่ ๒ ให้ภาคทัณฑ์ไว้ คือให้แนะนำ
สั่งสอนห้ามปรามเสียก่อน ถ้ามีใครเชื่อฟังคำสั่งสอน ให้จับแขน
ผูกออกไปเสียให้พ้น แล้วห้ามเฝ้า ๓ วัน ถ้ามีใครเชื่อฟังถึง ๓ ครั้ง
ให้เอาตัวมันไปขังไว้ ๓ วัน แลให้ปรับเป็นลเมิตตามบันดาคักกิ ๓

๑ มาตรา ๕๓ ถ้าข้าราชการผู้ใดมีบันดาคักกิ ๔๐๐๐ ถ้ามี
บันดาคักกิ ๓๐๐๐ เราจาล้อเลียนกันเล่น (นำพระที่นั่ง) ในครั้ง ๑
ให้ห้ามปรามแนะนำสั่งสอนให้รู้ตัวไว้ ถ้ามีใครเชื่อฟังคำแนะนำสั่งสอน
ให้เอาจมวดคล้องคอผูกออกไปเสีย ถ้าเราจาล้อเลียนกันเล่นถึง ๒
ครั้ง ให้ภาคทัณฑ์ไว้คือค่าว่าสั่งสอน ถ้ามีใครเชื่อฟังคำแนะนำ
ขังเอาจมวดคล้องคอผูกออกไปเสีย แล้วห้ามไม่ให้มันเข้าเฝ้าทูลละอองธุลี
พระบาท ๖ วัน ถ้าเราจาล้อเลียนกันเล่นถึง ๓ ครั้ง ให้เอาจมวดคล้อง
คอผูกเอาตัวมันออกไป แล้วเอามันไปขังไว้ไม่กำหนด ๗ วัน
แลทั้งให้ปรับเป็นลเมิตโดยบันดาคักกิอธิปัตติเรณหลวงด้วย ๓

๑ มาตรา ๕๔ ถ้าผู้ใดเป็นข้าราชการแต่ยังไม่มียศบันดาคักกิ
เป็นแต่พนักงานชั้นต่ำ ถ้าเราจาล้อเลียนกันเล่น นำพระที่นั่งครั้งที่ ๑
ให้ว่ากล่าวแนะนำสั่งสอนให้รู้กฎข้อบังคับบัญญัติห้ามปราม ถ้ามีใคร
เชื่อฟังคำแนะนำสั่งสอน ให้เอาจมวดคล้องคอผูกออกเสีย ถ้าเราจาล้อเลียน
กันเล่นครั้งที่ ๒ ให้ผูกแขนมันเอาไปลงพระราชอาญาโดย ๑๕ ขวบ

ถ้าเราลื้อเลียนกันเล่นครั้งที่ ๓ ให้ลงพระราชอาญาโดย ๒๕ ขวบ
แล้วให้ปรับเป็นลเม็คโดยบันดาคักกิเรือนหลวง แลห้ามมิให้เข้า
เฝ้าเลย ฯ

๑ มาตรา ๕๕ ข้าราชการบรรพการตำแหน่งชั้นเฝ้าบุลลของธุลี
พระบาท ให้นั่งหมอบคอยฟังพระสุลัสนาท ทรงประกาศโดยราชการ
ถ้าผู้ใดผิดหน้าหลยเลียงลักสีกกัน ๆ การระชียบกระชายกันประการ
ใด ๆ ให้พระองค์มีความสงไสยสนเท่ห์ในพระราชหฤไทย ให้ลง
พระราชอาญาประหารชีวิตรมันเสีย ถ้าทรงพระเมตตาโปรดมิให้
ประหารชีวิต ให้นำลงพระราชอาญาโดย ๕๐ ขวบ แล้วเอาตัวไปขังไว้
มีกำหนด ๑ เดือน ฯ

๑ มาตรา ๕๖ ถ้าผู้ใดขบแย้งวางวลต่อนำพระที่นั่ง แล้วควย
แย่งเอาไปตกลงเวียรายชกชขายแตกหักหายไปก็ ให้นำลงลักเอา
ไปชกซ่อนไว้ก็ ให้นำพิจารณาเป็นลัตย์ ให้ต้องโทษ ๓ สถาน คือสถาน ๑
ให้ตัดนิ้วมือเสีย อีกสถาน ๑ ให้ลงพระราชอาญาโดย ๒๕ ขวบ อีก
สถาน ๑ ให้ปรับทวิคุณ ฯ

๑ มาตรา ๕๗ ถ้าเจ้าชีวิตเห็นอเกลัวเห็นอกระหม่อมทรงตั้งผู้
ใดให้มีนามอย่างใด ๆ เก่าฤาใหม่ก็ ให้นำหลวงมณเฑียรบาลออก
กล่าวให้ข้าราชการทั้งข้างในข้างนอกให้รู้เห็นทั่วถึงกันภายใน ๓ เดือน
ลงมา ถ้าผู้ใดเรียกนามไม่ถูกต้อง ให้นำลงโทษโดยไม่พอใจจะเรียก
นามนั้นก็ ให้นำพิจารณาเป็นลัตย์ ถ้าจำมิได้ฤาไม่รู้จักเรียกตามความ
ไฉนเวลาโดยเท่า ผิดพลั้งครั้ง ๑ ให้ภาคทัณฑ์โทษไว้ แล้วให้

บังคับบัญชาให้หัตถ์เรียนเรียกให้ถูก ถ้ามันแกลังมันไม่พอใจจะเรียก
ทำเป็นคนไม่รู้ไม่เข้าใจ ให้ลงพระราชอาญาปรับมันเปนลเมิก ตาม
บันฑาศักกิสูงๆทำโดยพระอัยการ ฯ

๑ มาตรา ๘๘ ถ้าพระบรมวงษานุวงษ์พุกาปราไสยัวเข้าทรงพระ
สรวลเล่นปล้ำปลุกกันอยู่ในพระที่นั่ง ต้องในระวางโทษ ให้ลง
พระราชอาญาโทษ ๓๐ ขวบ ถ้าทรงพระเมตตาโปรดมิให้โทษ ให้ปรับ
เปนลเมิกพระราชอาญา ถ้าพุกาปราไสยัวเข้าทรงพระสรวลเล่นปล้ำ
ปลุกกันเห็นพระราชโรง พระองค์ยังไม่ทันจะเสด็จออก ให้ลง
พระราชอาญาโทษด้วยลวกหนึ่ง ๑๕ ขวบ ถ้าทรงพระเมตตาโปรด
มิให้ลงพระราชอาญาโทษ ให้ปรับเปนลเมิกตามบันฑาศักกิ ลด
ค่ากลาง ฯ

๑ มาตรา ๘๘ ถ้าผู้ใดวิวาททะเลาะเถียงต่อกันอยู่ที่พระลานข้างใน
ต้องโทษลเมิกว่ามันไม่กลัวเกรงพระราชอาญา ท่านให้โทษมันด้วย
หวายเป็น ๒๕ ขวบ ถ้าไต่ขึ้นถึงพระกรรมของพระองค์เอง ท่านว่ามันไม่
เกรงกลัวพระราชอาญา บังอาจทะเลาะวิวาทเถียงต่อกัน ในพระราชโรง
ให้ลงพระราชอาญาโทษ ๕๐ ขวบ ถ้ามันต่อกันอยู่ในพระลานให้ลง
พระราชอาญาโทษ ๕๐ ขวบ ถ้ามันด่าแข่งกันเห็นพระราชโรง ให้ลง
พระราชอาญาโทษ ๓๐๐ ขวบ แล้วปรับผู้ก่อเหตุการณ์เปนลเมิกตาม
บันฑาศักกิเป็นพินัยหลวงแล้วจึง พินาศาคคีเกิดขาดให้หมดความ
สงสัย ฯ

๑ มาตรา ๓๐๐ ถ้าผู้ใดวิวาทกันในที่พระราชวังฤๅที่พระลานข้างในก็ ฤๅตำหนักเสด็จทรงประทับแรมก็ ถ้าผู้ใดเก่งมีกำลังเร็วแรงมาก ถึงชกต่อยต่อยกันด้วยมือฤๅเท้าก็ ท่านให้ลงพระราชอาญาโดย ๕๐ ชวับ แล้วเอาตัวไปขังไว้มีกำหนด ๓ วัน ถ้าเตะถ่มเอาด้วยเท้าแต่มีไม้ฤๅถักก็ ให้ลงพระราชอาญาตีจนนิ้วเท้าครั้ง ๓ ถ้ามีนํ้ามือชกต่อยเขาแต่ไม่ถัก ให้ลงพระราชอาญาตีจนนิ้วมือมันเสีย ถ้าชกต่อยเขาถัก ให้ลงพระราชอาญาตีจนมันเสียทั้ง ๒ ข้าง ส่วนปรับนั้นให้ปรับตามพระราชกฤษฎีกา ฯ

๑ มาตรา ๓๐๑ ถ้าผู้ใดวิวาทกันที่พระลานข้างในก็ ฤๅที่พระราชวังก็ แล้วฝ่ายหนึ่งจับเอาเครื่องสรรพศาสตราวุธพุ่งไปฤๅยิงแทงฟันเขาแต่ยังเอนไม่ถักตัวเขา ท่านให้ลงพระราชอาญา ให้ตีจนนิ้วมือเสียทั้ง ๓๐ นิ้ว ทั้งให้ปรับทั้งปรับตามพระราชกฤษฎีกา ถ้าตีฟันแทงยิงเขาถักมีแผลบาดเจ็บ ให้ลงพระราชอาญาปรับตามขนาดแผลโดยพระราชกฤษฎีกาท่านตั้งบัญญัติไว้ให้เอา ๒ ศุภ ๓

๑ มาตรา ๓๐๒ ถ้าผู้ใดทอนของอาชไม่เกรงกลัวพระราชอาญา มันเดินข้ามพนักพระแท่นพระยี่ภู่ ที่ตำหนักเคยทรงประทับสำราญ ฤๅพระแท่นที่บรรทมมันไปหล่นนอนฤๅเดินเหยียบย่างก็ ฤๅเหยียบย่างที่ตั่งเครื่องสำหรับทรงสำหรับเสวยก็ ในเวลาที่ไปนอนเฝ้ารักษาการ มันไปหล่นนอนเห็นพระแท่นบนปราสาทราชฐานพินามมณเฑียรข้างในข้างนอกก็ ถ้าผู้นอนในสถานที่ยบรรทมทำหึงฉรด่างยกในชกตัว

ให้เทียบเสมอท่านที่เป็นเจ้านาย ฤ็พระยามหากษัตริย์ ฟ้าพญา
โดยสัจย์ ให้ลงพระราชอาญาตัดแขนตัดเท้ามันเสีย ถ้าทรงพระ
เมตตาโปรดให้ลดหย่อนผ่อนโทษมิให้ลงพระราชอาญาตัดแขนตัดเท้ามัน
ถ้าชายก็ตี หญิงก็ตี ให้เอาเงินมาไถ่โทษ ถ้าจะลงพระราชอาญา
ด้วยลวทหนึ่งเพียง ๕๐ ฤ็ ๒๕ ขวัญ ฤ็ปรับเป็นลมหิตพระราชอาญา ฯ

๑ มาตรา ๓๐๓ ถ้าผู้ใดเข้าออกไปมามิได้เข้าออกตามประตู
มันเข้าออกตามช่องพระแกล ฤ็มันกำแพงบ่วงเข้าออกในเวลาคำคืน
ฤ็กลางวันที่ มันยังอาชุกฤ็จะทำลายกำแพงพระราชวังเข้าออก
ไปมาก็ดี มันจะทุ้งฉลุผลึกให้หักหล่นลงมาพอเป็นช่องสำหรับเข้า
ออกไปมาได้ก็ดี ถ้ามันทำว่าเตะถ่วงพันายประตูทวารก็ดี ท่านว่า
มันต้องโทษ ๓ สถาน ๆ ๓ ขึ้นตามช่องพระแกลกำแพงพระราชวังขึ้นนอก
ให้ลงพระราชอาญาตัดเท้าเสีย อีกสถาน ๑ มันฉลุผลึกทำลายวง
กำแพงประตูขึ้นไปชั้นในนั้น ท่านให้ลงพระราชอาญาประหารชีวิต
มันเสีย อีกสถาน ๑ ยังอาชุกฤ็จะรอกำแพงบ่วงประตูพระราชวังนั้น
ให้ลงพระราชอาญาตัดแขนมันเสีย ฯ

๑ มาตรา ๓๐๔ ถ้าจนถึงเวลาแล้วนายทวารจะปิดทวารประตู
พระราชวัง ถ้ามันมิได้ให้นายทวารเปิด มันไปเปิดเองเข้าออกตาม
อำเภอใจของมันเอง ท่านว่ามันแก้งมิให้นายทวารพิจารณาการดี
ฤ็ชั่ว อย่าให้ล่วงรู้เนื่อความสัจจริง ท่านให้ลงพระราชอาญา
๒๐ ขวัญ ฯ

๑ มาตรา ๓๐๕ ถ้าผู้ถือเครื่องสรรพสาตราอาวุธเข้าไปในพระราชวัง
 ไม่ทันของเข้าไปในพระราชวัง ให้นายทวารห้ามปรามชักถามให้รู้
 เนื้อความว่าร้ายฤๅ ถ้าเป็นการที่ไม่ควรจะถือซึ่งเครื่องสรรพสาตรา
 อาวุธ แล้วถือเอาอาวุธเข้าไปเองโดยอำเภอใจของมัน ท่านว่ามันมีโทษ
 เสมอด้วยราชศัตรู ให้ลงพระราชอาญาตัดแขนมันเสีย ถ้านายทวาร
 อนุญาตให้ถือเครื่องสรรพสาตราอาวุธเข้าไปในพระราชวัง ท่านให้ลง
 พระราชอาญาโดยเจ้าพนักงานรักษาพระทวารนั้น ๕๐ ขวัญ แล้วเอา
 ตัวเข้าเป็นพลสำหรับกระทำการหนัก อย่าเอามันไว้เช่นนายรักษาพระ
 ทวารต่อไปเลย ๗

๑ มาตรา ๓๐๖ อัยการสำหรับยศแลเสด็จเจ้านายทุกพระองค์
 ฤๅข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยทั้งปวง เวลาเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
 ถ้ายืนพาหนะอย่างใด ๆ ไปถึงที่พระลานข้างพระทวาร ให้ลงจากพาหนะ
 นั้น ถ้าไม่ลงขยับทั้งพาหนะนั้นเข้าไปในพระราชวัง นายทวารห้ามปราม
 มิได้เชื่อฟัง ท่านให้ลงพระราชอาญา ๕๐ ขวัญ ถ้าทรงพระเมตตาโปรด
 มิให้ลงพระราชอาญา ให้ปรับเป็นลงเฝ้าตามขันคาศักดิ์ เอา ๒ คุณ
 ถ้านายพระทวารมิได้ห้ามปราม ให้ลงพระราชอาญาโดย ๓๐ ขวัญ
 ถ้าได้รับย่ำเห็นจางวลี เสด็จทรงพระเมตตาโปรดให้ขึ้นรถพาหนะ
 กันพระกลดฤๅมฤๅพหุพระมาลาเข้าไปในนั้นหาโทษมิได้เลย ๗

๑ มาตรา ๓๐๗ ส่วนลักษณะที่กันพระกลดเข้าไปในพระราชวังนั้น
 ถ้าในกาลสมัยเวลามีฝนตก ถึงกำหนดที่จะเข้ารับราชการ ในเวลา
 สมัยวันใดรับสั่งให้หาตัวเข้ามา ถือกางของตัวเองเข้ามาได้ไม่มีโทษ

เลย ถ้าให้คนถือกางกั้นให้ ท่านว่าต้องโทษลมหิตพระราชอาญา ให้ปรับตามบัณฑิตกิติสูงฤๅคำ ฯ

๑ มาตรา ๓๐๘ ส่วนพระราชกำหนดพระราชกฤษฎีกาอัยการ ทหารเรือที่เอาเรื่องเข้าไปในศาลของรัฐบาล ถ้าเสด็จออกประทับ ทำหนักพลลาใดจนที่จะถึงแต่ยังห่างประมาณ ๕ เส้น ให้ลดพระกลด ฤๅร่วมฤๅหมวกลงเสีย ถ้าพระองค์มิได้เสด็จออก แต่ข้ามาเรือ ทูลของรัฐบาลฝ่ายในออก กำหนดประมาณ ๓ เส้น ให้ลดพระกลด ฤๅลดทหมวกออก ถ้าพระองค์มิได้เสด็จออก ฤๅเข้าทูลของฝ่ายใน มิได้้ออก ส่วนทำหนักพลลาใดที่เจ้าพนักงานจัดการตั้งพระแท่น คอยรับเสด็จอยู่นั้น ให้มีจำนวนห่างประมาณ ๑ เส้น ให้ลดพระกลด ร่วมหมวกลงฤๅลดทหมวกออก ถ้ากางกั้นสวมหมวกขึ้นเข้าไป ท่าน ว่ามันเกินเลยพระราชกำหนดที่ทรงบัญญัติไว้นั้นก็ ฤๅกางร่วมสวม หมวกแฉวเรือต่อเรือผ่านหน้าพระที่นั่งก็ดี ผ่านหน้าพระแท่นทำหนักพล ลา ผ่านหน้าพระลานพระทวารฤๅท้องพระราชวังก็ดี ท่านว่ามันต้อง โทษลมหิตใน ๓ สถาน ๆ ๑ ให้ลงพระราชอาญาโดยกัวยลดหนึ่ง ๕๐ ขวับ อีกสถาน ๑ ให้ปรับโดยบัณฑิตกิติ อีกสถาน ๑ ให้ภาคทัณฑ์โทษ ไว้ครั้งหนึ่ง ถ้ามันไม่รู้กฎหมายฤๅซ้อบังคับ ฤๅเจ้าพนักงานมิได้ ห้ามปราม อย่าให้มันมีโทษเลย ถ้าเจ้าพนักงานห้ามปรามแล้วมัน ไม่เชื่อฟัง ให้ลงพระราชอาญาโดยตั้งแต่ ๕ ขวับขึ้นไปถึง ๑๕ ขวับ โดยบทพระอัยการ ฯ

๑ มาตรา ๓๐๘ ถ้าพระองค์เสด็จออกประทับตำหนักสำหรับพระเม
 นางพระนางฤๅตำหนักเจ้าจอมใด ๆ ก็ดี ให้นายร้อยนายคายห้ามปราม
 เวื้อข้าราชการ ฤๅเรืออาณานิคมราชรายฎที่ระล่องไปมา ถ้าจนถึง
 ตำหนักพลับพลาให้ลคร่มลงฤๅถอดหมวกออก พวกนั้นนั่งลงแจวเรือ
 ไปกว่าจะพบน้าพระที่นั่ง ถ้านายร้อยนายคายมิได้ห้ามปราม ท่านให้ลง
 พระราชอาณานิคมคนละ ๓๕ ขวับ ถ้านายร้อยนายคายห้ามปรามแล้ว
 มัณมิได้เชื่อฟัง ท่านให้ทำโทษร้อยเอ็ดมฤๅแจวพายของมันเข้าเป็น
 พระราชทรัพย์ของหลวงโดยพระอัยการ ฯ

๑ มาตรา ๓๑๐ ถ้าพระราชวงษานวงษ์ ฤๅข้าราชการผู้ใหญ่
 ผู้น้อยทั้งปวง เวลาขึ้นเผือกทูลของลครพระบาทมีความเกรงกลัวพระ
 บารมี ไปถึงน้าพระลานมีกำหนด ๓ เส้นจะเข้าพระทวารชั้นนอก ให้
 ลงจากยานพาหนะแล้วลคร่มถอดหมวกออกจากคิ๓ระ ถ้าเสด็จออก
 ณพระที่นั่งจันทร์บารมีพลับพลาจนจะถึง แต่ยังไม่ห่างประมาณ ๕ เส้น
 ให้ลคร่มถอดหมวกออก ถ้าพระองค์มิได้เสด็จออก แต่ข้าบารเ
 ทูลของลครพระบาทฝ่ายในออกให้มกำหนดห่างประมาณ ๓ เส้น ให้ลค
 ร่มลงฤๅถอดหมวกออกจากคิ๓ระ ถ้าขนิยานพาหนะฤๅใส่หมวกโพก
 คิ๓ระเดินผ่านน้าพระที่นั่งเผือกเลยไปให้เกินกว่าพระราชกำหนดขทพระ
 อัยการบัญญัติไว้วันนั้น ถ้าข้าราชการต้องโทษ ๓ สถาน ๆ ๑ คือให้ลง
 พระราชอาณานิคมด้วยลวดหนึ่ง ๕๐ ขวับ อีกสถาน ๑ ให้ปรับตาม
 บันคา๓กคินา อีกสถาน ๑ ให้ภาคทัณฑ์โทษไว้ ถ้าราชฎที่ไม่รู้
 กฎหมายข้อบังคับ นายร้อยนายคายมิได้ห้ามปราม ท่านว่าอย่าเอา

โทษแก่มันเลย ถ้านายร้อยนายคายห้ามปรามแล้วมันไม่เชื่อฟัง
ท่านให้ลงพระราชอาญาโดยมันตั้งแต่ ๕ ขวับไปจนถึง ๑๕ ขวับ โดย
พระอัยการท่านตั้งบัญญัติไว้ ๓

๑ มาตรา ๓๓๓ ถ้าพระราชวังขุนนางผู้ตรวจตราห้ามปรามมิได้
เชอพง กลับมาต่อว่าเถียงแข่งคำเจ้าพนักงานผู้รักษาการ ท่านว่า
ต้องโทษใน ๓ สถาน ๑ ให้ส่งตัวไปมหาดไทย สถาน ๑ ให้ส่งตัว
ไปให้ขมิบก็เครื่องครักข์ สถาน ๑ ให้เอาตัวเข้าเป็นพลทัญจำข้างหลวง
ถ้าจะปรับโทษนั้นให้ปรับโดยพระราชกฤษฎีกาเดิม ถ้าถึงตบตีเจ้าพนักงาน
ท่านให้ลงพระราชอาญา กับทั้งข้าราชการผู้ใหญ่น้อยฤๅอาญา
ประหารราษฎรทั่วไป ถ้าผู้ใดไม่มีความเกรงกลัวพระราชอาญา มิได้
ปฏิบัติตามพระราชกำหนดนี้ ถ้าการร่วมใส่หมวกเอาผ้าโพกศีรษะก็
ฤๅกางกั้นสัปทนฤๅพระกลดก็ดี นุ่งผ้าลอยชายขนยานพาหนะก็ดี
แก่งทำตามลำพังของตัวเอง มิได้เกรงกลัวพระราชอาญานายทวาร
นายร้อยนายคายตำรวจ ท่านให้ลงพระราชอาญาโดย ๕๐ ขวับ แล้ว
ให้ปรับตามบาทแผลเอา ๒ คุณ ถ้าทรงพระกรุณาโปรดมิให้ลงพระ
ราชอาญาโดย ให้ปรับเป็นลเมืกพระราชบัญญัติต่อไปก็ได้ ๓

๑ มาตรา ๓๓๔ ถ้าโจรผู้ร้ายฤๅมิจฉาชีวะร้ายทั้งปวง คน
ข้าสำนักข้าก็ดี มันเข้าไปถึงหน้าพระราชวังฤๅมันขึ้นไปบนพระราชวัง
ก็ดี มันทำให้พระองค์ตกพระราชฤๅไทย ท่านให้ลงพระราชอาญา
โดยตำรวจ ๕๐ ขวับแล้วให้ริบราชบาท ส่วนนายพระทวารนั้น
ให้ลงพระราชอาญาควักลูกในตาออกเสียทั้ง ๒ ข้าง ถ้าพระองค์มิได้

เสด็จออก สัตว์ฤๅมนุ้ยสุนัขเป็นข้าก็ดี ศัตรูผู้ร้ายก็ดี มันขึ้น
 เห็นพระราชโอรสพระราชมณเฑียรก็ดี ท่านว่ามันต้องโทษอาญา
 พระราชมณเฑียรให้ โขย ๕๐ ขวับ ส่วนตำรวจนั้นท่านให้ลงพระราช
 อาญาโขย ๓๐ ขวับ ส่วนนายพระทวารให้ โขย ๓๕ ขวับ ฯ

๑ มาตรา ๓๓๓ ถ้าผู้ใดคบคิดชักชวนกันเสปสุราสูบฝิ่นกันชา
 ยาเมาในพระราชวังก็ดี ฤๅมันดื่มสุร่าทำยาฝิ่นในพระราชวังก็ดี มัน
 ร้องเรียกกันฤๅร้องรำให้มีเสียงโถ่งคังเอิกเกริก ฤๅมันปล้ำปลุกต่าง
 ขยับไต่กัน^๑ในพระราชวังก็ดี ฤๅมันชักว้าวให้ขึ้นข้ามไปเห็นพระราชวัง
 ก็ดี ฤๅมันคบคิดกันเล่นเบี้ยไปถั่วกำดัดสรวพการพนันในพระราชวัง
 ก็ดี พิพากษาโดยสัตย์ ท่านว่ามันต้องโทษแลเมิดพระราชบัญญัติ
 ให้ลงพระราชอาญาโขยด้วยลวดหนึ่ง ๕๐ ขวับ ฯ

๑ มาตรา ๓๓๔ ถ้าผู้ใดยิงขว้างด้วยท่อนไม้ฤๅถูกอันอิฐก้อน
 หินก้อนดินก็ดี ให้ข้ามไปเห็นปราสาทราชฐานวิมานมณเฑียรค้ำหนัก
 เกยแก้ว ท้องพระโรง พระลานฤๅพระที่นั่งก็ดี ข้ามเห็นพระองค์ฤๅ
 องค์อรรคมเหษีก็ดี พระราชบุตรหญิงพระสนมกรมการฤๅอรรคเสนา
 ยัตติผู้มีบันดาศักดิ์ พิพากษาโดยสัตย์ว่ามันต้องโทษใน ๓ สถาน ๆ ๓
 ให้ตีตะแชนมันเสีย อีกสถาน ๓ ให้ลงพระราชอาญาโขย ๓๐ ขวับ
 อีกสถาน ๑ ให้ปรับมันตามบันดาศักดิ์ที่สูงต่ำ ฯ

๑ มาตรา ๓๓๕ ถ้าผู้ใดบังอาจหยิบโยนทิ้งสิ่งใด ๆ ไปถูก
 ปราสาทราชฐานก็ดี ฤๅถูกพระแท่นทิพอาสน์ก็ดี ฤๅถูกพระองค์
 เส็จก็ดี พระอรรคมเหษีพระราชบุตรหญิงพระสนมกรมการ

ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยที่มีบันดาศักดิ์ พินิจพิจารณาโดยสัจย์ ท่านว่ามัน
 ค้างโทษใน ๔ สถาน ๆ ๑ ให้ลงพระราชอาญาประหารชีวิตรมันเสีย อีก
 สถาน ๑ ให้ตัดแขนมันเสีย อีกสถาน ๑ ให้โบยมันด้วยลวดหนัง
 ๕๐ ขวับ แล้วให้ปรับเปลเม็ดโดยบันดาศักดิ์ ๆ

๑ มาตรา ๑๑๖ ถ้าผู้ใดเป็นอธิบดีสำหรับรักษาทพระอัยการ
 ฎาพระราชอาญาทั้งปวง ให้ตั้งใจสุจริตประพฤติให้ปราศจากอคติธรรม
 ทั้ง ๔ ประการ ถ้าเห็นผู้ใดกระทำอุบายทว่าความผิดลเม็ดเห็นอพระ
 ราชกำหนดทพระอัยการ ให้ว่ากล่าวตักเตือนมบังคับบัญชาตวาดคัก
 นั้นให้เกิดขาด มีสหภาพเหมือนราชสีห์ ถ้าว่ากล่าวแนะนำสั่งสอนไป
 แล้วมิได้เชื่อฟัง ให้บังคับกระทำโดยอาญาหลวงที่ทรงบัญญัติไว้ทุก
 ประการ มิให้ลดหย่อนผ่อนโทษมันเลย ถ้ากระทำโดยอาญา
 มิได้ เพราะอำนาจอาญาของตัวน้อย จะบังคับบัญชาต่อไปมิได้
 ให้นำขึ้นเสนอฟ้องร้องฎากราบทูล ถ้าผู้ใดรักษาทพระอัยการนั้น
 เห็นผู้ใดกระทำอุบายทว่าความผิดลเม็ดทพระอัยการ แล้วมิได้ห้าม
 ยวามบังคับบัญชาตวาดคักเรื่องนั้นให้เกิดขาด มันรับสินบนแล้วลดหย่อน
 ผ่อนเอาใจเห็นแก่หน้าบุคคล ควรกระทำโดยอำนาจกฎหมายแล้วมัน
 มิได้กระทำกัก ฎามันเห็นว่าอำนาจของตัวน้อยจะกระทำต่อไปมิได้
 แล้วมันมิได้นำขึ้นเสนอฎาฟ้องร้องกราบทูลต่อไป พินิจพิจารณาโดยสัจย์
 ท่านว่าคนที่กระทำอุบายทว่าความผิดลเม็ดในขทพระอัยการนั้น มีโทษ
 อย่างใด ให้ลงพระราชอาญาผู้รักษาทพระอัยการนั้น อย่าง
 เดียวกัน ๆ

๑ มาตรา ๓๓๗ ถ้าเจ้าชีวิตเห็นอเล้าเห็นอกระหม่อม มี
พระบรมราชโองการดำรัสโดยมีกิจราชการ ฤๅทรงบังคับบัญชาตรา
คดีเรื่องใดให้เป็นประการใด หนักเบาตามพระราชกำหนดทพระ
อัยการนั้นก็ดี ทรงบังคับเอาด้วยภาษาอักษรไว้นาผิดจากความยุติธรรม
เยี่ยงอย่างประเพณีโบราณมากที่ อรรถเสนาบดีข้าหลวงผู้ใหญ่ผู้
น้อย ทำเพิกเฉยมิได้นำเอาความนั้น ขึ้นกราบบังคมทูลคัด
ค้าน ถ้ามีกระแสพระบรมราชโองการยับยั้งไม่เห็นด้วยคำทูลคัดค้าน
เหล่านั้น แล้วมิได้ทำจดหมายเหตุข้อขัดแย้งคมทูลคัดค้านไปทูลถวาย
พระอรรถมเหสี พระราชขัตติ พระแม่นาง พระนาง นักนางฤๅเจ้า
จอมใด ๆ ที่ใกล้ชิดหรืออย่าไครยพระราชหฤไทย ให้เอาไปถวาย
ในที่ระโหรฐาน ถ้ามิได้ทรงโปรดประการใด แล้วมิได้ไปในมณฑ
พระเดชพระคุณ พระมหาสังฆราชา ราชาคณะผู้ใหญ่ ให้เข้าไปถวาย
พระพรต่อนพระราชหฤไทยในที่อันสมควรนั้น พินิจพิจารณาโดยสัจย์ ท่าน
ว่าข้าราชการผู้ใหญ่น้อยทั้งปวงนั้นมองดูคาบเจ้าชีวิตเห็นอเล้าเห็นอ
กระหม่อม ให้เอาโทษแก่ข้าราชการเหล่านั้นแปลเมิตตามบันดาคักติ
โดยพระราชกฤษฎีกาบัญญัติไว้ทุกประการ ฯ

๑ มาตรา ๓๓๘ ถ้าเจ้าชีวิตเห็นอเล้าเห็นอกระหม่อม มีพระ
บรมราชโองการบัญชาในกิจราชการให้เป็นไปอย่างใด ๆ ก็ดี บังคับ
บัญชาตราสินค้ออาณัติพระราชฐานก็ดี ให้เก็บส่วยภาษาอักษรไว้นา แต่
ยับยั้งบังคับนั้นผิดมิได้ตามระเบียบอย่างประเพณีโบราณ ฤๅไม่มีความ

ยุติธรรม อย่าได้พากันไปบังคับเอาจากอาณาประชาราษฎร์ให้ได้ความ
 เกื้อกูลอันรำคาญ เพราะได้กราบบังคมทูลเตือนพระราชหฤทัยทรงทราบ
 ให้ฝ่ายของอุลพระบาท พร้อมด้วยพระราชกำหนดแล้ว พระองค์มิได้
 เสด็จทรงพระเมตตาไปรศประพาศผ่อนผันตามนั้น ต้องให้ข้าราชการ
 ทั้งปวงปฏิบัติตามเหตุนี้ มีคำเปรียบเทียบไว้ว่าพระสุรเสียงนั้น เหมือน
 เสียงฟ้าบนอากาศ พระมานะนั้นเหมือนเพชร ถ้าข้าราชการผู้ใดมิได้
 ประพาศตามเหตุที่ทรงล้าคัมมาแล้วนั้น ท่านว่าต้องโทษลมหิตให้ปรับ
 ตามบันดาศักดิ์โดยพระราชกฤษฎีกาบัญญัติไว้ทุกประการ ฯ

๑ มาตรา ๓๓๙ ถ้าข้าหลวงที่มียศบันดาศักดิ์ตั้งแต่ ๑๐๐๐๐ ลงมา
 ถึง ๒๐๐๐ เวลานั้นหมอบเฝ้าทูลของอุลพระบาทอยู่นำพระที่นั่ง ลอยลัก
 ไปสีกักกัน ท่านให้ลงพระราชอาญาตัดแขนเสีย ถ้าฝ่าฝืนไปหากัน
 แล้วพริกหน้ากระพริบตาให้กันท่านให้ลงพระราชอาญาคว้นในตาเสีย
 ถ้าฝ่าฝืนมาพดจากกระชิบกระชาบก้นก๊ก มองหน้ากันแล้วยิ้มแย้มกัน
 ก๊ก ท่านให้ลงพระราชอาญาผ่าปากมันเสีย ถ้ามีบันดาศักดิ์นาตั้ง
 แต่ ๕๐๐๐ ลงมา แล้วมันทำเช่นกล่าวแล้วมา ท่านว่ามันต้องโทษใน ๓
 สถาน ๆ ๓ ให้ลงพระราชอาญาโดยด้วยลวดหนึ่ง ๕๐ ขวับ อีกสถาน ๑
 ให้ลงพระราชอาญาตบปากผ่าปากมัน อีกสถาน ๑ ให้ปรับเงินลมหิต
 พระราชบัญญัติ ฯ

๑ มาตรา ๓๔๐ ถ้าข้าราชการที่มีบันดาศักดิ์นาตั้งตั้งแต่ ๑๐๐๐๐ ลง
 มาถึง ๒๐๐๐ ไปมาหากันถึงบ้านเรือนในเวลากลางคืนกลางวันก๊ก ไป
 มาหากันในที่เงียบสงัดก๊ก พดจากกระชิบกระชาบก้นเห็นอพระราชวัง

ในศาลาลูกขุนแต่ ๒ ต่อ ๒ ก็ดี พินักษาโดยสัจย์ ว่าต้องโทษใน ๓ สถาน ๆ ๑ ให้ลงพระราชอาญาตัดคอแล้วเวียนเอาบ้านเรือนเสียด้วย อีกสถาน ๑ ให้ลงพระราชอาญาโดยทัณฑ์พลหนัก ๕๐ ชวับ อีกสถาน ๑ ให้ปรับเป็นดเมิดพระราชอาญาโดยขึ้นค่าศักดิ์ ถ้ามีขึ้นค่าศักดิ์นั้น ตั้งแต่ ๕๐๐๐ ลงมากระทำความผิดเช่นกล่าวมาแล้ว ท่านว่าต้องใน รวางโทษ ๓ สถาน ๆ ๑ ให้ลงพระราชอาญาโดย ๕๐ ชวับ อีกสถาน ๑ ให้ปรับเป็นดเมิดพระราชอาญาตามขึ้นค่าศักดิ์ที่สูงต่ำ อีกสถาน ๑ ให้ ภาควิทยาไทยไว้ครั้ง ๑ ๒

๑ มาตรา ๑๒๓ ถ้าข้าราชการที่มีขึ้นค่าศักดิ์ ประพฤติเป็น นักเลงตัวไปฉ้อเสพสุราสุบสิ้นกินกันชวามาเมจนติด พินักษาเป็นสัจย์ ว่ามีนัยจากระทำความล่วงละเมิด ให้ถอดยศขึ้นค่าศักดิ์ลดให้ต่ำ ลงมา แล้วเอาตัวไปขังไว้มีกำหนด ๑ เดือน จึงถอดยศขึ้นค่าศักดิ์นั้น เสีย ให้เป็นพลเมืองไป ถ้าขุนสนมไปคบกันกับลูกขุนเล่นการ พาลาพาลนั้น ต้องโทษให้ประหารชีวิตเสีย ๒

๑ มาตรา ๑๒๔ ถ้าข้าหลวงเทศาภิบาล กรมการอยู่ในเขต รั้วต่างมณฑล ที่มีไต่มีบังคับบัญชาให้ไปมาหากันแล้วไปมาหากัน โดยลำพังของตนเองก็ดี ล่วงเลยเวลาเสียแล้วมิได้เข้าไปถือน้ำพระ พินักษ์สัจย์ก็ดี ข้าราชการที่มีขึ้นค่าศักดิ์ตั้งแต่ ๑๐๐๐๐ ลงมา ถึง ๘๐๐๐ ไปคบคิดสนิทกับด้วยพระราชบุตรที่พระราชนัดดา พระภาติ ในย หึงพระสนมกรมการข้างในก็ดี เลิกเอาข้างมาที่ตมราคา มากมาถวายพระราชบุตร ข้าราชการในยบรรดาหึงพระสนมก็ดี

ฤๅให้ขี้ข้าเขาใจเข้าไปสนิทชิดเป็นคนที่ชอบพอกันก็ดี แล้วมันทำความ
ทุจริตไปคบคิดกับศัตรูผู้ร้ายก็ดี พินึกษาโดยสัจย์ ท่านว่ามันต้อง
ในระหว่างโทษ ๓ สถาน ๆ ๓ ให้ลงพระราชอาญาประหารชีวิตเสีย
อีกสถาน ๑ ให้ลงพระราชอาญา ๕๐ ขวัญแล้วถอยออกจากยศจันตาคักกิ
แล้วให้เอาตัวมันไปจำคุกเสียด้วย อีกสถาน ๑ ให้ปรับเป็นลเมิตพระ
ราชบัญญัติโดยบทพระอัยการ ๗

๑ มาตรา ๑๒๓ ถ้าข้าราชการใดมิได้เข้าไปถือน้ำพระพิพัฒน์
สัตยา แล้วแกลังเขียนจดหมายใบลาเสนอเข้ามาว่ามีโรคเบียดเบียน
ฤๅมีธุระจำเป็นประการใด ๆ ก็ดี พินึกษาลำเอียงไม่มีความสัจย์ก็ดี
ถ้ากินน้ำพระพิพัฒน์สัตยาไม่หมดถ้วยแล้ววางทิ้งอยู่นั้นก็ดี ฤๅกินแล้ว
มิได้ลุยกาฬมนต์ก็กระทั่ พินึกษาโดยสัจย์ท่านว่าโทษของมันนั้น
เสมอกันกับโทษที่คิดกระบด ถ้าทรงพระเมตตาโปรด ให้ลงพระราช
อาญาปรับเป็นลเมิตโดยบันตาคักกิ ๗

๑ มาตรา ๑๒๔ ถ้าจะเข้าไปถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา แล้วอธิบดี
เรือนหลวงห้ามปรามมิให้ข้าราชการทั้งปวงใส่แหวนทอง ฤๅแหวนนาก
เข้าไปถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา แล้วห้ามมิให้รับประทานเข้าปลาอาหาร
ยาคุขนมก่อนเวลาเข้าไปถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา ถ้ามิได้ปฏิบัติตาม
พระราชโองการคำสั่ง ต้องโทษลเมิตให้ลงพระราชอาญาปรับโดย
บันตาคักกิ ๗

๑ มาตรา ๑๒๕ ถ้าอธิบดีเรือนหลวง เห็นข้าราชการใด ๆ
กระทำการทุจริต มิได้ประพฤติตามพระราชกำหนดบทพระอัยการ

คบคิดกันพิพากษาคดีทั้งปวงให้ผิดจากกฎหมาย ข้อบังคับของกระทรวง
ไถกกรมไต่คดี ฉ้อราษฎร์บังหลวงเอาทรัพย์สิน ข้างนอกฤๅในพระคลัง
ก็คดี คบคิดด้วยหญิงในพระราชวังก็คดี ทั้งพยายามกระทำการลอบ
ประการใด ๆ ให้ล่วงเลยพระพิพัฒน์สัตยาบทที่ไว้ก็ดี ถ้าเห็นผู้ใด
กระทำความชั่วเห็นอพระราชกำหนดคดีซึ่งมีแห่งอาญาประหารราษฎรให้ได้
ความเดือดร้อน หลบหลีกหนีออกไปอยู่ในตำบลใดประเทศใดก็คดี ถ้า
มีผู้มาบอกกล่าวว่าผู้ใดกระทำความผิดเห็นอพระอัยการ มันไป
ชู้กรรวโซกเรียกหาตัวราษฎรพลเมืองด้วยประการใด ๆ ก็คดี ถ้าเขามา
บอกว่าผู้ใดคิดทรยศกระบดประทุษร้าย หากลอบเข้ากับศัตรูผู้ร้าย
ก็คดี ถ้าเขาบอกว่าผู้ใดคิดหนีแล้วฉ้อบังลักเอาพระราชทรัพย์ของหลวง
ไปก็คดี แล้วทำเพิกเฉยไม่รู้ไม่เห็นก็คดี รู้แล้วมิได้นำเนื้อความขึ้นกราบ
บังคมทูลให้พระองค์ทรงทราบได้ฝ่าละอองธุลีพระบาทก็คดี พิพากษาโดย
สัตย์ ท่านว่าผู้กระทำความผิดนั้นมีโทษมากน้อยเท่าใด โทษของอริยกิจ
เรือนหลวงนั้นเท่ากันกับผู้กระทำความผิด ๆ

๑ มาตรา ๑๒๖ ถ้าผู้ใดได้รับเครื่องกระยาหารที่พระองค์เสด็จ
ทรงพระราชทานแล้วมิได้นำคืนก็คดี ฤๅได้พระราชทานทรัพย์สินที่ไม่
วิญญูณอันใดก็คดี ได้แล้วมิได้นำไปตกแต่งกายทอดทิ้งให้สาหัส
หายไต่คดี ฤๅได้รับพระราชทานพระภูษาผ้าทรงแล้วมิได้นำไปเก็บไว้
นุ่งห่มก็คดี ฤๅได้รับสิ่งของที่พระราชทานให้แล้วทำให้ตกหล่นต่อพระ
ภักตร์ กลางพระราชวังก็คดี ตกไปถึงแผ่นดินก็คดี ฤๅเหตุที่ลักมอม
ไปเฝ้าพระเนตร แล้วบังเกิดเหตุฉุนหน้าไปผูกจากกระษัตริย์กระษัตริย์

กันก็ดี ถ้าขมิบกั้นพุดจาเทินออกจากพระราชวังก็ดี ญานันนั่งพุดจา
กระซิบกระซาบกันอยู่ที่พระทวาร ญานันที่โตที่เงียบสังกัดสองต่อสอง
ก็ดี พินึกษาโดยสัจย์ท่านว่ามันต้องโทษถึงประหารชีวิตร ถ้าทรง
พระเมตตาโปรดมิให้ลงพระราชอาญาประหารชีวิตร ให้ลงพระราช
อาญาโบยด้วยลวดหนึ่ง ๕๐ ขวับ แล้วให้ตักปากเขียนใบหูเสีย ถ้า
ทรงพระเมตตาโปรดมิให้ลงพระราชอาญา ให้เอาตัวมันไปขังไว้มี
กำหนด ๑ เดือน แล้วให้ปรับมันเปลลเม็ดพระราชบัญญัติตามยันทา
คักกิดสูงๆเท่า ๓

๑ มาตรา ๑๒๗ ถ้าข้าราชการที่มียันทาคักกิดก็ดี ญานันมียันทา
คักกิดก็ดี เวลาเข้าไปในพระราชวังก็ดี ญานันมีกระแสรพระบรมราชโอง
การให้เข้าไปรับราชการในตำแหน่งใดก็ดี ถ้าผู้ใดทหาน้ำมันประแบ่ง
ญานันตักออกไม้ม เกินไกวแขนทำท่าทางแสดงกริยาให้เห็นว่าเป็นนักเลง
เจ้าชู้ แล้วเข้าไปในพระราชวังก็ดี พินึกษาโดยสัจย์ ท่านว่ามันมิได้
เกรงกลัวพระราชอาญา ถ้าเป็นข้าราชการที่มียันทาคักกิด กระทำผิด
ครั้งแรกให้เอาตัวขังไว้ ๓ วัน ญานัน ๗ วัน ถ้ากระทำความผิดครั้งที่ ๒ ให้
ปรับเปลลเม็ดโดยยันทาคักกิด ถ้ากระทำความผิดครั้งที่ ๓ ให้ลงพระราช
อาญาโบย ๓๐ ขวับ แล้วถอดจากยศยันทาคักกิดลงเป็นราษฎรเสีย แล
ห้ามมิให้เข้าไปในพระราชวังต่อไป ถ้าข้าราชการที่ไม่มียันทาคักกิด
กระทำความผิดครั้งที่ ๑ ให้ภาคทัณฑ์โทษไว้ก่อน ถ้ากระทำความผิดครั้งที่ ๒
ให้ลงพระราชอาญาโบย ๓๐ ขวับ ถ้ากระทำความผิดครั้งที่ ๓ ให้ปรับเปล
ลเม็ดพระราชอาญา ๓

๑ มาตรา ๑๒๘ ถ้ามีพระราชบัญญัติห้ามปราม มิให้ข้าราชการชายหญิงที่มีขันตาศักดิ์ฤาไม่มีขันตาศักดิ์ก็ ห้ามมิให้นั่งผ้าลายฤาผ้ามีสีคำสีเขี้ยว แลใส่เสื้อกระบอกเข้าไปในพระราชวัง ถ้ามิได้เชื่อฟังพระราชดำรัสห้ามปราม แลไม่ประพฤติตามพระราชนิยามขึ้นใส่เสื้อฤาถุงห่มแต่งตัวเช่นกล่าวมาแล้วนั้น เข้าไปในพระราชวังให้อัยการฤานายพระทวารแก่ใจออกแล้วฉีกทิ้งเสีย ถ้านายพระทวารมิได้ฉีกทิ้ง แล้วเอาไปเก็บไว้เป็นอาณานิคมของตนเองก็ ฤาปล่อยให้เข้าไปในพระราชวังก็ ท่านให้ลงพระราชอาญาโดยนายรักษาทวารนั้น ๑๕ ขวบ ๗

๑ มาตรา ๑๒๙ ถ้าข้าราชการใดๆที่ไม่มีระบุโดยโรคเข็ญเข็ญ ฤาไม่มีพระบรมราชโองการดำรัสรับสั่งใช้ในราชการอย่างใดก็ ด้แล้ว เกียจคร้านมิได้ขึ้นเผ้าทูลของจลัพระบาทตามพระราชกำหนดก็ เวลาเสด็จทรงพระราชดำเนินมิได้ตามเสด็จก็ ท่านว่ามันต้องโทษลมหิตให้ลงพระราชอาญาปรับตามขันตาศักดิ์ คือเป็นอ้อย ๑๐ ลำ ๓ ศักดินา แล้วยกให้ผู้รักษาเกียจหน้าข้างหลวง ถ้ากระทำความผิดถึง ๒ ครั้งให้ปรับเป็นลมหิตโดยขันตาศักดิ์เขาเป็นเงินตามสมควร ถ้ากระทำความผิดอีกครั้งที่ ๓ ให้ลงพระราชอาญาโดย แล้วเอาตัวออกจากราชการเสีย ๗

๑ มาตรา ๑๓๐ ถ้าเสด็จทรงพระราชดำเนินออกนอกพระราชวังฤาพระนิเวศน์สถาน ข้าราชการทั้งปวงบรรดาที่อยู่แล้วมิได้จัดการเฝ้ารักษาตรวจตราพระราชวังให้ครบเวลารাত্রีก็ พิพากษาโดยสัจย์

ท่านว่ามันต้องโทษ ให้ปรับเป็นลเม็ดพระราชอาญา ถ้าขาดเฝ้ารักษา
ครั้ง ๑ ให้ปรับเอา ๑ คุณ ขาดครั้งที่ ๒ ให้ปรับเอา ๒ คุณ ขาด
ครั้งที่ ๓ ให้ปรับเอา ๓ คุณ ขาดถึง ๔ ครั้งขึ้นไป ถึงเวลาเสด็จกลับ
มาแล้ว ให้ลงพระราชอาญาเอา ๔ คุณ แล้วเอาตัวออกจากราช
การเสีย ๗

๑ มาตรา ๑๓๑ ถ้าข้าราชการบรรดาอยู่เฝ้ารักษาพระราชวัง
ถึงเวลากำหนดนายทวารมีคพระทวารแล้ว จะเข้าออกตามพระทวารมิได้
แล้วขึ้นข้ามกำแพงพระราชวัง ถ้าเข้าตามช่องขั้วประตูพระแกลก็เกิด
ขึ้นไปเหยียบย่ำเห็นพระแท่นอาสน์ ถ้าพระยาก็เกิด ขึ้นข้ามเข้าไป
เห็นองค์เสด็จประทับก็เกิด ที่พระอรรคมเหษีก็เกิด ถ้าหญิงพระสนมกรมการ
ผู้ใหญ่ฝ่ายใน ถ้าที่อำมาตย์ราชเสวกผู้ใหญ่ก็เกิด ถ้าที่สำหรับตั้งเครื่อง
อุปโภคแลเครื่องบริโภคนั้นก็เกิด โดยมีไต่รับอนุญาตก็เกิด พิกายา
โดยสัจย์ ให้ลงพระราชอาญาตัดเท่านั้นจนถึงโคนขา ถ้าทรงพระ
เมตตาโปรดมิให้ตัดเท้า ให้ลงพระราชอาญาปรับเอาตั้งแต่ ๑ คุณขึ้นไป
ถึง ๔ โดยควรตามโทษานุโทษของมัน ๗

๑ มาตรา ๑๓๒ เจ้าพนักงานพระวิสูตร ถ้าสายเชือกพระวิสูตร
นั้นพันกันก็เกิด ขาดจากกันก็เกิด ชักไม่ออกก็เกิด พระวิสูตร
หลุดไปหากันหมดก็เกิด มิได้จัดการผูกให้แน่นหนาที่ใด ท่านว่า
เจ้าพนักงานพระวิสูตรนั้นมีความผิด ให้ลงพระราชอาญาโดยทั่วย
ลวดหนึ่ง ๑๕ ขวับ ถ้าทรงพระกรุณาโปรดมิให้ลงพระราชอาญาโดย
ให้ไถ่ลวดหนึ่งนั้นโดยพระราชกฤษฎีกา ๗

๑ มาตรา ๑๓๓ ถ้าเจ้าพนักงานพระภษามาลา ปลาดพระภษา
 ผิดที่เสด็จประพาศก็ ปลาดไม่ทันเสด็จประพาศก็ ท่านว่ามันมีโทษ
 อย่างเดียวกันกับเจ้าพนักงานพระวิสูตร เจ้าพนักงานพระกลด ถ้าถวาย
 พระกลดค้ำหักก็ ถ้าสยปรังพระกลดนั้นหลุดหายไปก็ เวลา
 กางกันพระกลดหลุดหุลลงมากก็ ท่านว่าเจ้าพนักงานพระกลดนั้นม
 ความผิด ให้ลงพระราชอาญาโดยด้วยลวกหนึ่ง ๓๐ ขวบ ถ้าพระกลดนั้น
 หักหลุดหุลลงมาต้องพระองค์ ให้ลงพระราชอาญาโดย ๖๐ ขวบ แล้ว
 เขาไปขังไว้ ถ้าพระกลดนั้นหักหุลหลุดลงมาในเวลามีการงานการ
 พระราชพิธีก็ ถ้าในกาลสมัยเสด็จออกรับแขกเมืองก็ ท่านให้ลง
 พระราชอาญาตัดหัวมันเสีย แล้วริบราชยาทั่วโดยขพระอัยการ ฯ

๑ มาตรา ๑๓๔ ถ้าแขกเมืองเข้าเฝ้า มีใ้้นำความขึ้นกราบ
 บังคมทูล ถ้ามีใ้หนึ่งหมอยเฝ้าก็ ท่านว่ามันต้องโทษลเมิดโดย
 บันดาศักดิ์ ฯ

๑ มาตรา ๑๓๕ ถ้าแขกเมืองเข้ามาในพระนคร แล้วพระบรม
 ราชโองการดำรัสสั่ง ให้ข้าราชการทั้งปวงตกแต่งกายนุ่งผ้าใส่เสื้อ
 อย่างใด ๆ ก็ดี แล้วมีใ้แต่งตามพระราชโองการรับสั่งนั้น ถ้าไปรด
 พระราชทานเครื่องแต่งตัวให้ข้าราชการใด ๆ แล้วมีใ้แต่งอาณนั้ก็
 ถ้าไปรดพระราชทานเครื่องอศิริยศ กับทั้งพระราชทรัพย์ให้ประดับ
 แต่งกายตามควรโดยบันดาศักดิ์ก็อาณนั้แล้ว มีใ้ประดับแต่งกายนั้นก็
 ท่านว่ามันต้องโทษ ให้ปรับเปนลเมิดพระราชอาญา แล้วถอดยศ
 บันดาศักดิ์มันออกเสีย ฯ

๑ มาตรา ๓๓๖ ถ้าเครื่องอิศริยยศที่พระองค์ทรงโปรดพระราชทานให้ไว้สำหรับยศถาบันตาศักดิ์ก็ ภูษาห่มแต่งตัวเวลารับแขกเมืองก็ ถ้าเขาไปนุ่งห่มโดยไม่มียศเหตุที่จะนุ่งห่ม แล้วเขาไปนุ่งห่มให้เศร้าหมองแก่ชาติไปก็ เวลาแขกเมืองเข้ามาในพระนคร แล้วประคยแต่งกายด้วยเครื่องอิศริยยศเศร้าหมองชาคนั้น เข้าเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาท ท่านว่ามันทำปรจานเจ้าชีวิตรเห็นอเกล้าเห็นอกระหม่อม ท่านให้เอาบ่วงผ้าคล้องคอแล้วฉุดลากออกไปจากพระราชวังเสีย เขาตัวมันไปขังไว้ อีก ๓ วันแล้วจึงปล่อยไป ฯ

๑ มาตรา ๓๓๗ ถ้าพระองค์เสด็จทรงพระเมตตาโปรดพระราชทานผ้าห่มผ้าห่ม ภูษาเครื่องประคยสำหรับยศถาบันตาศักดิ์ ให้นุ่งห่มแต่งตัวสำหรับขึ้นเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาท ถ้าเขาสิ่งของที่พระราชทานนั้นไปซื้อขายภูษาผ้าเสียก็ กระทำความผิดครั้ง ๑ ให้ภาคทัณฑ์โทษนั้นไว้ ถ้ากระทำความผิดถึง ๒ ครั้ง ให้ลงพระราชอาญาโดย ๓๐ ขวบ ถ้ากระทำความผิดถึง ๓ ครั้ง ให้เอาตัวไปขังไว้มีกำหนด ๓ เดือน ถึง ๔ ครั้ง ให้เอาตัวออกจากราชการเสีย ฯ

๑ มาตรา ๓๓๘ ถ้าเสื้อภูษาผืนท่อนสไบที่ทรงพระราชทานให้ใช้สอยในฤดูกาล คือมีการพระราชพิธี ภูษากรมโหรศพนักขัตฤกษ์ก็ ถ้าเขาเฝ้ารับแขกเมืองภูษาการตามเสด็จก็ ถ้าเสื้อภูษาผืนท่อนสไบนั้นเศร้าหมองแก่ชาโรคชาติไปก็ มิได้สมควรที่จะใช้สอยอีกเลย ให้เขาไปส่งคืนให้เจ้าขุนมูลนายให้เขาเนือความขนกราบบังคมทูลถวายในที่ระโหรฐาน ขอรับพระราชทานเปลี่ยนเอาใหม่ ถ้า

เสื่ออาญาผ่อนท่อนสไบสิ่งของที่พระราชทานนั้นเก่าขาดเสียแล้ว มิไ้
นำความขึ้นกราบบังคมทูลขอเปลี่ยนเอาใหม่ ถึงเวลาต้องการระคก
แต่งอาญาหม่มก็ดี แล้วหาแต่งอาญาหม่มก็ดี แล้วหาแต่งอาญาหม่ม
มิไ้ก็ดี ถ้าแขกเมืองเข้ามาถวายบังคมเฝ้า แล้วทมิไ้เข้าเฝ้าทูล
ลของมูลพระบาทก็ดี ถ้ามีราชการถูกนำที่ของตัวจำเป็นจะต้องเข้าเฝ้าทูล
ลของมูลพระบาท แล้วมิไ้เข้าไปกราบบังคมเฝ้าก็ดี พิพากษา
โดยสัจย์ ท่านว่ามันเกี่ยวครั้นในราชการ ให้ถอดยศถาบันดาศักดิ์
มันเสีย ให้ไปนราฐไป ถ้าทรงพระเมตตาโปรดให้คงยศถา
บันดาศักดิ์อยู่ ให้ลงพระราชอาญาปรับเป็นลเมิดโดยบันดาศักดิ์
ถ้ามีฎาจากหมายหนังสือเจ้าขุนมูลนายมาออกในทางราชการ แล้ว
มิไ้เข้าไปเฝ้าทูลลของมูลพระบาทก็ดี ถ้ามิไ้เข้าไปรับราชการตาม
บังคับ ถ้าทรงพระเมตตาโปรดให้คงยศถาบันดาศักดิ์อยู่ ให้ลง
พระราชอาญาปรับเป็นลเมิดตามบันดาศักดิ์ ให้เอา ๒ คุณ ฯ

๑ มาตรา ๑๓๘ ออกญาพระยามหาเทพ ปลัดรักษาองค์ซ้าย
ออกญาพระยามหามนตรี ปลัดรักษาองค์ขวา เห็นอรรคเสนา อา
เสนายศเจ้ากระทรวงทั้งปวง เรียกว่าอธิบดีศรีอรรคชัยซ้ายขวา อา
เรียกว่าอธิบดีศรีราชสมณเทียรบาลซ้ายขวาก็ตาม อาเรียกว่าเรือน
หลวงซ้ายขวาก็ไ้ ถ้าข้าราชการใดที่มีบันดาศักดิ์ต่ำต้อยน้อยกว่า
กระทำความหึงขกเ็นชกตัวให้เทียบท่านผู้มีบันดาศักดิ์สูง กระทำ
ให้เกินเลยที่ท่านแต่งตั้งพระราชทานให้มัน ท่านว่ามันมีความผิดถาน
หมิ่นประมาทเห็นอพระราชกำหนดขทพระอัยการ ผู้ลอาญาขทพระ

อัยการแนะนำสั่งสอนมิได้^๕ เชื้อพองตามพระบรมราชโองการดำรัสสั่ง ฤ
กล่าวคำผรุสวาทหมิ่นประมาทมักง่ายต่อผู้รักษาอาณัติพระอัยการใน
ข้อใดฤประการใดก็^๕ ท่านว่านั่นมีความผิดฐานลเมิด หมิ่นประมาท
ต่อเจ้าชีวิต^๕ เหนือเกล้าเหนือกระหม่อม ให้ถอดจากยศบันดาศักดิ์
นั้นเสีย แล้วให้รับราชบาท^๕ ฎีกาช่วยอากรเข้าไว้ สำหรับนำที่
พนักงานไพร่หลวงใช้สอยต่อไป ๗

๑ มาตรา ๑๕๐ ราชินิกุลวิมลนทรี เจ้ากระทรวงบรรดามี
กระแสพระบรมราชโองการดำรัสสั่ง^๕ ให้ไปกระทำราชการเล็กน้อย
ทั้งปวงข้างในข้างนอกก็^๕ ถ้าดำรัส^๕ ให้พิพากษากิจการอาณัติประจำ
ราชการ บรรดามีทุกชั้นอันให้เป็นสุขทั่วกันไป ฤามิรับสั่งให้ไป
ปราบโจรศัตรูร้าย แลให้ไปเอาราชการขึ้นใดก็^๕ ถ้าชำระ
พิพากษาคดี^๕ เรื่องใดยังมีไต่เต๋ขาด กระทำการนั้นยังไม่สำเร็จ ฤ
จับโจรศัตรูร้ายเอาตัวมันยังไม่ได้ก็^๕ ถ้ายังมีไต่มีกระแสพระบรม
ราชโองการรับสั่งให้เข้ามาแล้วมันเข้ามากราบถวายบังคมเฝ้าเอง ท่าน
ว่านั่นมีความผิดในฐานลเมิดพระราชอาณัติไทย ๖ สถาน ๗

๑ มาตรา ๑๕๑ มีพระราชบัญญัติห้ามปราม มิให้ข้าราชการ
ที่^๕ มีศักดินาตั้งแต่ ๖๐๐๐ ขึ้นไปถึง ๓๐๐๐๐ ตั้งเจ้าพนักงานหลายคน ให้
ตั้งเป็นปลัด^๕ ทูลฉลอง ๑ เจ้าพนักงานซ้าย ๑ เจ้าพนักงานขวา ๑
เจ้าพนักงานเสมียนตรา ๑ ถ้าตั้งมากเกินไปกว่าพระราชบัญญัติ^๕ นี้ก็^๕
ฤตั้งเองถูกต้องตามพระราชบัญญัติก็^๕ แต่มิได้นำเอาในอาความ
กราบบังคมทูล ขอให้พระองค์ทรงพระราชทานตั้งให้ก็^๕ พินักษา

โดยสัตย์ ท่านว่ามันกระทำความผิดถนัดเกิดพระราชอาญา ให้
ถอดพนักงานเสมียนตรานั้นออกเสีย ฯ

๑ มาตรา ๑๔๒ ถ้าข้าราชการใดมีศักดินาตั้งแต่ ๕๐๐๐ ลงมา
ถึง ๔๐๐๐ พระราชบัญญัติห้ามให้มีแค่ปลัดทูลฉลอง ๑ คน เสมียน
ตรา ๑ คน ถ้าตั้งให้มากกว่าพระราชบัญญัติก็ ตั้งเองแล้ว
มิให้นำเอาเนอความขณกราบยังคมทูลก็ ท่านว่ามันกระทำความผิด
ถนัดเกิดพระราชอาญา ให้ถอดพนักงานเสมียนตรานั้นออกเสีย ฯ

๑ มาตรา ๑๔๓ ถ้าข้าราชการที่มีบันดาศักดิ์ตั้งแต่ ๓๐๐๐ ลงไป
พระราชบัญญัติท่านห้ามไม่ให้ตั้งปลัดทูลฉลองฯ เสมียนตราเลย ถ้า
ทรงพระเมตตาโปรดให้ตั้งก็ได้ ถ้ามิได้ทรงพระเมตตาโปรดให้ตั้ง
แล้วตั้งเอาเอง ท่านว่าต้องโทษเท่ากับโทษหมิ่นประมาทต่อเจ้า
ชีวิตรเห็นเกล้าเห็นอกระหม่อม เว้นไว้แต่ได้รับพระบรมราชานุญาต
แล้วจึงพ้นโทษ ฯ

๑ มาตรา ๑๔๔ ถ้ามีข่าวศึกศัตรูจะยังเกิดจลาจลในพระ
ราชอาณาเขตรก็ ถ้าศึกศัตรูนั้นยังเกิดขึ้นแล้วก็ ถ้ามีการประชุม
จะออกไปปราบปรามศึกศัตรูผู้ร้ายก็ แล้วข้าราชการกระทรวงใด ๆ มิได้
เข้าไปประชุมปลัดยวราชการในศาลาลูกขุน พินึกษาโดยสัตย์ท่านว่า
มันมีความผิดถนัดสมรู้ร่วมคิดด้วยศัตรูโจรผู้ร้ายโดยพระราชกฤษฎีกา ฯ

๑ มาตรา ๑๔๕ ถ้ามีพระราชโองการดำรัสใช้ข้าราชการคนใด
ให้ไปรับราชการก็ ข้าราชการคนนั้นกราบถวายบังคมลาออกไป แล
หลยหลีกวนเวียนอยู่ในที่ใด ๆ มิได้ไปโดยเร็วตามกระแสพระราชโองการ

รับสั่งก็ ถ้าพ้นเวลาไปถึง ๓ วัน ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษ ให้เอาตัวมันมาคุมขังไว้ แล้วใช้ให้ผู้อื่นไปแทนตัวมัน กว่าผู้แทนต่างวันนั้นกลับมา จึงเอามันออกจากคุกขัง ๗

๑ มาตรา ๑๔๖ ถ้าประเทศราชก็ดี อาณานิคมราชก็ดี ออกญาพระยา พระหลวงชนหมื่นมุลนายก็ดี บรรดาข้าราชการที่มีกระแสพระบรมราชโองการกำรัสเห็นอเกล้าเห็นอกระหม่อมให้ออกไปยังเขตมณฑลก็ดี ฤ็ไปกระทำการณวงศ์สงครามก็ดี ถ้ามีราชการยากง่ายฤ็คืบเคยประการใดก็ดี ถ้ามิได้มีหนังสือจดหมายเข้ามากราบบังคมทูลให้ทรงทราบไต่ถามของรลพระบาทตามบังคับ ฤ็ท่านยังมีใตมิหนังสือรับสั่งให้เข้ามา แล้วตัวเข้ามาเองก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษประหารชีวิต แล้วให้บริบทพัสสมัคมันด้วย ถ้าทรงพระเมตตาไปรมมิให้ลงพระราชอาญาประหารชีวิต ท่านให้บริบราชบาทแล้วเอาตัวมาเข้าเป็นพลทญ้างหลวง ๗

๑ มาตรา ๑๔๗ ถ้าประเทศราชก็ดี อาณานิคมราชก็ดี ออกญาพระยา กรมการรักษเขตมณฑลฝ่ายนอก ถ้าผู้ใดแกลังทำกลอุบายเกลี้ยกล่อมเอาชายหญิงจากเขตมณฑลพระนครออกไปก็ดี ฤ็เข้ามาเองแล้วเกลี้ยกล่อมเอาไปก็ดี พิพากษาโดยสัจย์ ท่านว่ามันมีความผิดในระวางโทษ ๒ สถาน ๆ ๑ ถ้ามันส่งหญิงชายนั้นกลับคืนมาได้ ท่านให้ลงพระราชอาญาปรับในจำนวนคนที่เอาไปเท่าใด ให้ทวีขึ้นคน ๑ เอาเป็น ๓ คน อีกสถาน ๑ ถ้ามันส่งกลับคืนมาได้ ท่านให้ทวีขึ้น ๑ คนเอาเป็น ๔ คนโดยพระราชกฤษฎีกา ๗

๑ มาตรา ๑๔๘ ถ้าประเทศราชก๊ก สามนครราชก๊ก ๆ ชาติหลวงผู้รักษามืองก๊ก ชาติหลวงเทศาภิบาลก๊ก มีหนังสือร้องทุกข์ทูลขอเข้ามาแล้ว ได้ทรงพระเมตตาโปรดทรงวินิจฉัยเห็นว่าสมควรแล้วว่า จะเรียกให้ตัวกลับเข้ามา แต่ยังเดินยังไม่ทันหนังสือรับสั่งให้เข้ามา แล้วตัวเข้มาก่อนรับสั่งก๊ก ท่านว่ามันมีความผิดระวางโทษ ให้เอาตัวมันไว้ที่หน้าพระลาน ๓ วัน แล้วให้ลงพระราชอาญาปรับเอา ๓ คน จนถึง ๔ คน แล้วให้เอาตัวออกจากราชการ แล้วคุมขังไว้อีก ๓ เดือน ถ้าทรงพระเมตตาโปรดมิให้เอาออกจากราชการ ให้คุมขังไว้มีกำหนด ๑๕ เดือน ถ้าหนังสือรับสั่งไปพบกัณกลางทาง ท่านว่ามันมีความผิดแต่ให้ภาคทัณฑ์ไว้ แล้วให้ลดยศชั้นศักดินาชั้นนั้นถอยลงมา ถ้ามีศักดินา ๑๐๐๐๐ ให้ลดลงมาถึง ๕๐๐๐ ๆ ให้ลดถอยลงมาถึง ๓๐๐๐ ๆ ให้ลดถอยลงมาเพียง ๕๐๐ ไว้ ให้ปรับโดยชั้นศักดินาเอา ๑ คน ถึง ๔ คน แล้วให้เอาตัวคุมขังไว้อีก ๑๕ วัน อย่าให้ข้าราชการทั้งหลายเอาเบี่ยงอย่างต่อไป ฯ

๑ มาตรา ๑๔๙ ถ้าข้าราชการใดที่มีชั้นศักดินาก๊ก ไม่มีชั้นศักดินาก๊ก ถ้าเกียจคร้านมิได้เข้าไปรับราชการตามตำแหน่งหน้าที่ของตัวก๊ก มิได้เข้าไปเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทก๊ก ๆ เข้าเฝ้าบำเรอตามเสด็จก๊ก ถ้ามีพระบรมราชโองการดำรัสใช้ให้ไปรับราชการในตำแหน่งใด ๆ ก๊ก แล้วมีโรคมาเยียดเยียนก๊ก จริยราชการนั้นถอลองพระเดชพระคุณต่อไปไม่ได้ แล้วมิได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลให้ทรงทราบใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทถวายราชการนั้นคืนก๊ก ถ้าดำรัสใช้

ให้ไปรับราชการ รับแล้วมิได้ไปก็ตี ท่านว่ามันมีความผิดในฉันท
ลเมศ ให้ต้องโทษ ๕ สถาน ๆ ๑ ให้ตั้งพระราชอาญาโดยด้วยลวค
หนึ่ง ๕ ขวบ อีกสถาน ๑ ให้เอาตัวคุมขังไว้มีกำหนด ๑ เดือน อีก
สถาน ๑ ให้เอาตัวออกจากราชการเสีย อีกสถาน ๑ ให้ปรับเป็นลเมศ
พระราชอาญา อีกสถาน ๑ ให้ภาคทัณฑ์ไว้ ฯ

๑ มาตรา ๑๕๐ ถ้าข้าราชการใดเฝ้าข้าเวยกระทำการเป็น
นิมิได้ขาด ถ้ามีโรคเบียดเบียน แล้วมิได้เฝ้าเวยความนั้นขึ้นกราบ
บังคมทูล ฎาเสนอต่อเจ้าขุนมูลนาย ให้เฝ้าเวยความขึ้นกราบทูลให้
ทรงทราบก็ตี เพื่อจะได้ทรงจัดการหาแพทย์มารักษาก็ตี ถ้าจะไปทาง
ใด ๆ ก็ตี มิได้เฝ้าเวยความขึ้นกราบบังคมทูลลา ก็ตี ท่านว่ามันมี
ความผิดใน ๒ สถาน ๆ ๑ ให้ตั้งพระราชอาญาปรับเป็นลเมศตามบันคา
คักก็ตี อีกสถาน ๑ ให้ภาคทัณฑ์ไว้ ฯ

๑ มาตรา ๑๕๑ ถ้าข้าราชการใด ๆ ยังอาจะทำความผิดล่วง
ลเมศพระราชบัญญัติ ผิดโดยฉันทใด ๆ ก็ตี ต่อมาภายหลังจึงรู้สีกว่า
ตัวกระทำไปแล้วนั้นผิดพระราชบัญญัติ แล้วจึงนำความผิดของตัวขึ้น
กราบบังคมทูลถวายขออุกแก่โทษด้วยตนเอง พิพากษาโดยสัจย์ ให้เฝ้า
โทษของมันนั้นโดยพระราชกฤษฎีกาบัญญัติไว้ ท่านให้ปรับลดหย่อน
ผ่อนลงมา ถ้าโทษอุกฤษฎ์ให้ผ่อนเป็นมหันตโทษ ๆ ให้ผ่อนลงเป็น
ครุโทษ ๆ ผ่อนลงมีขมิโทษ ๆ ผ่อนลงเป็นลหุโทษ โดยยท
พระอัยการ ฯ

๑ มาตรา ๓๕๒ ถ้าข้าราชการมีบันดาศักดิ์ใด ๆ ไม่มีบันดาศักดิ์ใด ๆ แล้วมีบำเหน็จรางวัลในราชการ มีความพากเพียรพยายามเรอกระทำราชการ ทรงพระเมตตาโปรดพระราชทานยศศักดิ์ แก้วแหวนเงินทองให้เป็นรางวัล โดยสมควรตามตำแหน่งราชการ ถ้ามีผู้ใดอิจฉาอุบายไม่ยอมให้มันให้มี พินาศาโดยสัจย์ ท่านว่ามัน มีความผิดในฉันทอรรถอุบายเช่นนั้น ให้ถอดจากยศบันดาศักดิ์เสีย อย่าให้ข้าราชการทั้งปวงเอาเยี่ยงอย่างต่อไป ฯ

๑ มาตรา ๓๕๓ ถ้าข้าราชการที่มีบันดาศักดิ์ตั้งแต่ ๑๐๐๐๐ ลงไปจนถึงศักดินา ๔๐๐๐ ถ้ายังอาจโต้เถียงคัดค้านพระราชโองการนั้น ท่านว่ามันมีความผิดในระวางโทษ ๓ ประการ ๑ ให้ลงพระราชอาญาจำคุกมันเสีย อีกประการ ๑ ให้ลงพระราชอาญาประหารชีวิตมันเสีย อีกประการ ๑ ให้ตัดริมฝีปากมันเสีย ถ้ามันโต้เถียงพระราชบัญชาหรือที่ พระราชดำรัสใด ๆ ท่านว่ามันมีความผิด ให้ลงพระราชอาญาปรับเอา ๕ คุณ ถ้ามีบันดาศักดิ์ตั้งแต่ ๓๐๐๐ ลงไป ถ้าโต้เถียงคัดค้านพระราชโองการพระราชดำรัสอาญาพระราชบัญชาหรือที่ พระราชดำรัสใด ๆ ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษ ๓ สถาน ๑ ให้ลงพระราชอาญาตบปากมันด้วยกระบี่ อีกสถาน ๑ ให้ปรับมันตามบันดาศักดิ์ อีกสถาน ๑ ให้ลงพระราชอาญาโบยด้วยลวดหนึง ๑๕ ชวับ ฯ

๑ มาตรา ๓๕๔ ถ้าข้าราชการใดที่มีบันดาศักดิ์ใด ๆ ไม่มีบันดาศักดิ์ใด ๆ ยังอาจโต้เถียงคัดค้านพระราชเสาวนีย์ พระราชบัญชาหรือ

กัถิ ท่านว่ามันมีโทษผิด ให้ลงพระราชอาญาปรับมันเอา ๓ คุณ
ถ้าคัดค้านพระบัณฑูร ให้ปรับมันเอา ๑ คุณ ๗

๑ มาตรา ๑๕๕ ถ้าทรงพระกรุณาโปรดชำระราชการใด ๆ ให้
ออกไปรักษาเขตรแดนมณฑลเอก โท ทรี จัตวา ไค ๆ กัถิ ถ้าให้ไป
บังคับบัญชาการกัถิ ถ้าเจ้ากระทรวงข้างในตั้งให้พนักงานใด ๆ กัถิ
ถ้าไม่มีตราเจ้ากระทรวงมณฑล ถ้าตราเรือนหลวงไปด้วย ถ้าผู้รับนั้น
มิได้มีความเชื่อถ้อยแลมิได้รับรองกัถิ จะเอาโทษแก่ผู้นั้นมิได้เลย ถ้า
มีตราเจ้ากระทรวงมณฑลถ้าตราของเรือนหลวงไปด้วย ถ้าผู้ใดคัด
ค้านมิได้เชื่อฟังกัถิ ท่านว่ามันมีความผิดในฉานลเมิต โทษพระ
ราชกฤษฎีกา ๗

๑ มาตรา ๑๕๖ ถ้าผู้ใดมิได้เป็นกรมวัง ไปแก่งว่าได้รับ
พระเสาวนียาคำสั่งเจ้าจอมข้างใน ออกไปบอกแก่ผู้ใดกัถิ แล้วผู้
นั้นคัดค้านมิได้เชื่อถ้อยคำกัถิ จะเอาโทษแก่ผู้นั้นมิได้เลย ผู้ใด
เป็นกรมวังกัถิ ได้รับพระราชเสาวนียาคำสั่งไปถึงผู้ใด ในความ
นั้นควรจะเชื่อฟังแล้วมิได้เชื่อฟังกัถิ ถ้าในความไม่ควรจะเชื่อฟังแล้ว
ไม่ได้นำขึ้นเสนอกัถิ พินาศาโดยสัตย์ ท่านว่ามันมีความผิดฉาน
ลเมิตพระราชอาญา ๗

๑ มาตรา ๑๕๗ ถ้าผู้ใดกระทำให้สรวพการอันใด ๆ ฤาจนางซึ่ง
สรวพการนั้น ถ้ามันเอาเครื่องประดับของหลวงไปกระทำกัถิ ท่าน
ว่ามันมีความผิด ให้ลงพระราชอาญาตัดแขนมันเสีย ถ้ามันกระทำ
ให้เทียมเสมอด้วยพระราชโองการ พระราชดำรัส ฤาพระราชบัณฑูร

ฤๅพระราชเสาวนีย์พระกัณฑ์ ท่านว่ามันมีความผิด ให้ลงพระราช
อาญาประหารชีวิตมันเสีย ถ้ามันกระทำความผิดพระบัณฑูร ท่านว่า
มันมีความผิดต้องในระวางโทษ ๒ สถาน ๆ ๑ ให้ลงพระราชอาญา
ตัดนิ้วมันเสีย อีกสถาน ๑ ให้โยยด้วยลวดหนึง ๑๕ ขวับ ๒

๑ มาตรา ๑๕๘ ถ้าผู้ใดเขาเฝ้าความเรื่องใดพิศทุลประการใด
กัณฑ์ ให้ล่าถอยเฝ้าความเรื่องนั้นให้เลียบ ถ้ากรวยบังคมทูลพระ
กรุณาไม่เลียบฤๅล่าถอยเฝ้าความเรื่องนั้นไม่ตลอด ให้ข้าราชการ
ทั้งปวงบรรดานั่งเฝ้าอยู่เคียงนั้น กรวยบังคมทูลเสนอให้ทรงทราบใต้
ฝ่าละอองธุลีพระบาท ถ้าผู้ใดกรวยบังคมทูลพจนาดำเนินเฝ้าความไม่
เลียบ ผู้นั่งเฝ้าเคียงกันนั้น มิได้ดำเนินความกรวยทูลต่อไปให้
หมดเฝ้าความ ถ้าเป็นเรื่องความส่วนตัวแล้ว มิได้ฟังพญาผู้ใดให้
กรวยบังคมทูลกัณฑ์ แล้วตัวนำความขึ้นกรวยบังคมทูลเองกัณฑ์ ท่าน
ว่ามันมีความผิดในถานลเมิดพระราชอาญา ๒

๑ มาตรา ๑๕๙ ถ้าผู้ใดพญาผู้ใด ๆ กัณฑ์ ให้กรวยบังคมทูล
ขอพระราชทานเงินทอง ฤๅยศอันศักดิ์สิทธิ์ประการใด ๆ กัณฑ์ ฤๅขอ
ยืมเงิน กัณฑ์เงินกัณฑ์ ฤๅมันเป็นหนี้พระราชทรัพย์อยู่กัณฑ์ แล้วขอรับอาสา
กระทำซึ่งสรรพการงานทั้งปวงกัณฑ์ ขอเป็นเจ้าพนักงานบังคับข้าราชการใน
กระทรวงกัณฑ์ ฤๅเป็นเจ้าพนักงานผู้ตรวจภาษีอากรต่าง ๆ ฤๅขอหญิง
ไปเป็นภรรยา แลขอซึ่งโทษาณโทษาณที่ได้กระทำผิดความผิดไว้ทั้งปวงนั้น
ท่านห้ามมิให้เจ้าพนักงานกองรับส่งรับเอาไว้เลย ถ้าจะกรวยบังคมทูล
ห้ามมิให้ทูลต่อหน้าผู้มาพงพานั้น ให้กรวยบังคมทูลในที่ระโหฐาน

ฤาในเวลาสมัยให้บุตรราชธิดาไครย ควรที่จะกราบบังคมทูล ถ้าผู้รับจะกราบบังคมทูลก็ ฤาผู้ที่มาฟังพากันก็ กราบบังคมทูลในที่ที่ไม่สมควรก็ บุตรราชธิดาไครยเห็นไม่ควรจะกราบบังคมทูล แล้วกราบบังคมทูลก็ ท่านว่าผู้นั้นกระทำความผิดมีโทษใน ๓ สถาน ๆ ๑ ให้ลงพระราชอาญาปรับเป็นลเมิตโดยบันตาคักก็ อีกสถาน ๑ ให้ลงพระราชอาญาโบย ๕๐ ขวับ อีกสถาน ๑ ให้ภาคทัณฑ์โทษนั้นไว้ก่อน ฯ

๑ มาตรา ๑๖๐ ถ้ามีพระบรมราชโองการ ถ้าการสัให้ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยใด ๆ ให้ไปเตือนฤาไปยังคัยกิจราชการทั้งปวงก็ ฤาเตือนให้พิพากษาความเรื่องใด ๆ ก็ ให้ช่วยด้วยความทุกขร้อนของอาณาประชาราษฎร์ทั้งปวงก็ ถ้าผู้นั้นเชื่อฟังแล้วรับรองแล้วทำเฉยเสีย มิได้เร่งรัดจัดการตักเตือนให้กระทำการราชการ ฤาพิพากษาความโดยเร็วพลัน ตามกระแสพระบรมราชโองการบังคัยก็ ถ้ามิได้รับรองเชื่อฟังตามรับสั่งก็ ฤารับแล้วมิได้เตือนเร่งรัดเอาเนือความจนกราบบังคมทูลก็ พิพากษาโดยสัจย์ ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดในระวางโทษลเมิตพระราชอาญา ฯ

๑ มาตรา ๑๖๑ ถ้าข้าราชการใดได้รับกระแสพระบรมราชบัญญัติการทั้งไว้เห็นเกล้าเห็นอกระหม่อม แล้วออกไปยังคัยกิจราชการนั้นให้เป็นไปประการใดก็ เอาความผิดเป็นลูกก็ เอาที่ถูกล้นมาเป็นผิดก็ ความน้อยเป็นมาก ๆ เป็นน้อยในประการใด ๆ ก็ ให้ผิดกันกับพระราชบัญญัติก็ พิพากษาโดยสัจย์ ท่านว่าผู้นั้นกระทำความผิดในถานลเมิตพระราชอาญาโดยพระราชกฤษฎีกาบัญญัติไว้ ฯ

๑ มาตรา ๑๖๒ ถ้าเจ้าพนักงานพระแสง เชิญพระแสงตาม
เสด็จไม่มีผู้กั้นก็ ถ้าทำให้หลุ่ตกหายไปก็ เวลาเสด็จทรงเรียกให้
เอาพระแสงมาถวาย เสด็จพอพระราชหฤทัยรับด้วยพระหัตถ์ ถ้าผู้
อื่นรับก็ ท่านว่ามันมีความผิดฐานลเมิดพระราชอาญา ให้ต้อง
โทษใน ๓ สถาน ๆ ๑ ให้ลงพระราชอาญาข่มขืนชั่วชีวิตเสีย อีกสถาน ๑
ให้เอาตัวไปคุมขังไว้ อีกสถาน ๑ ให้ภาคทัณฑ์โทษนั้นไว้ก่อน ฯ

๑ มาตรา ๑๖๓ ถ้าเสนาบดีข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย ข้าง
ในข้างนอกจัดการแต่งตั้งพนักงานซึ่งเป็นพรรคพวกลูกหลานญาติพี่น้อง
ใกล้ชิดมิตรสหาย กระทำอุบายกลคิดใช้ให้ไปเป็นหัวหน้าจัดการใน
เกาะโตตำบลใด ๆ ท่านแห่งใดก็ ถ้าในนาน้ำท่าใด ๆ ก็ เป็น
หัวหน้าจัดการภาษีอากร ชักเอาภาษีอากรจากรายการในหมู่ใด ๆ ตำบล
ใดก็ เอามาเป็นอาณานิคมประโยชน์ของตนเองก็ พินาศสาโดยสัจ
ท่านว่ามันมีความผิดในฐานฉ้อราษฎร์บังหลวง ท่านว่ามันต้องโทษ
ในฐานลเมิดพระราชอาญา ให้เอาทรัพย์สินที่มันชักเอาภาษีอากรจาก
อาณานิคมสาธารณะนั้นมาผูกคอตมัน แล้วเดินตระเวนประจานยาวร้องบอก
กล่าวมิให้คนอื่นเอาเยี่ยงอย่างต่อไป แล้วลงพระราชอาญาประหารมัน
เอา ๒ คุณ ฯ

๑ มาตรา ๑๖๔ ถ้าผู้ใดบังอาจลักขโมยสิ่งใดที่มันไม่ติดกั้มไม่ที่ท่าน
ไว้เป็นหลักจากฤๅพระนครก็ ถ้าลักขโมยเอาแผ่นศิลาขาดกั้มไม่หลัก
จากฤๅพระนครก็ ถ้ามันพังผ่าเผลาทำลายไปก็ ถ้ามันลักขโมย
ไม่หลักอิฐปูนศิลาที่ท่านก่อเป็นวังกำแพงฤๅเป็นค่ายเสมาที่ ถ้ามัน

ลักขณพิงทำลายเกยแก้วพลับพลาสรพพระราชทรัพย์ของหลวงก็ดี ถ้า
เจ้าพนักงานกรมพระนครบาลจับตัวได้ พินาศาโดยสัตย์ ท่านว่า
มันมีความผิดในระหว่างโทษ ๓ สถาน ๆ ๑ ให้ลงพระราชอาญาประหาร
ชีวิตมันเสีย แล้วให้ริบราชบาตร อีกสถาน ๑ ให้ลงพระราช
อาญาโบยด้วยลวดหนึ่ง ๕๐ ชวับ อีกสถาน ๑ ให้ตัดแขนตัดเท้ามันเสีย
อีกสถาน ๑ ให้ปรับมันเอา ๔ คุณ แล้วให้กระทำการนั้นให้หลวง ฯ

๑ มาตรา ๑๐๕ ถ้าพระมหากษัตริย์ขัดด้วยวงษ์เสด็จทรงพระราช
ดำเนินโดยชลวิถีทางเรือพระที่นั่ง ว่าจะไปในทิศานุทิศใด ๆ ก็ดี ถ้า
เป็นการเวลาควรจะเสด็จทรงพระราชดำเนินไป บรรดาข้าทูลละออง
ธุลีพระบาทที่ตามเสด็จนั้น ให้ขุนตายนขุนเรือคุมเรือซ้ายเรือขวา เรือ
ทวารเรือช่างออกนำตรวจตราป้องกันรักษา ดูแลออกให้เป็นระเบียบ
กันอยู่ตามลำดับซ้ายขวานำหลัง ตรวจตรารักษาดูแลเรือแจวเรือพาย
เข้าออกไปมา ถ้ามีเรือโจรสลัดผู้ร้าย ฤ็เรือคนเมาถูบบ้าเสียจริต
มันแจวพายไปมาก็ดี ถ้ามีเรือแจวฤ็เรือพายเข้าไปถวายสิ่งของฤ็
มีการร้องทุกข์ชู้ชประการใดก็ดี ถ้าเข้ามาตรงนำ เรือทวารฤ็เรือ
กลาโหม มหาดไทย ขุนตายน ขุนตำรวจ ถ้าเห็นเข้ามาจนถึงเรือ
ช่างเรือลาดตระเวนโยกธงให้ออกฤ็หยุดอยู่ แล้วให้ตรวจตราซัก
ถามห้ามปราม ถ้าไม่ฟังไม่หยุดตามบังคับบัญชา ให้ชักวางด้วย
ก้อนอิฐดินก้อนหินฤ็ท่อนไม้ฤ็ด้วยดาบ ถ้ามันไม่ฟังไม่หยุด ให้
เจ้าพนักงานโจนนํ้าไปผลัดออกเสีย ถ้าพระองค์เสด็จทรงที่คันการ
เห็น แล้วเสด็จออกพระสุลสีหนาททำรัสเรียกหา ให้ข้าราชการทั้ง

ปลงเอาเรือบ้ำเรือออกไปไว้ให้เข้ามา ถ้าเห็นมีเรือแปลกปลอมมาเป็น
เรือโจรศัตรุผู้ร้ายเข้าไป ถ้าเรือเจ้าพนักงานใดถูกรวมใด ๆ ก็มิได้
ห้ามปรามประการใดก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ให้ลงพระราชอาญา
ประหารชีวิตมันเสีย แล้วให้บริบทพยัสสมย์มันโดยพระอัยการ
ส่วนเรือที่เข้าไปนั้น ถ้าเป็นเรือโจรศัตรุผู้ร้าย ท่านว่ามันมีความ
ผิด ให้ลงพระราชอาญาประหารชีวิตมันเสียด้วย ถ้าเป็นเรือคนเมา
ถูกคนบ้าเสียจริต ให้ลงพระราชอาญาโดยผู้รักษาการมิได้ตรวจตรา
ห้ามปรามนั้น ๓๐ ขวบ แล้วให้โดยมันคนเมาถูกคนเสียจริตนั้น ๑๕
ขวบ ถ้าเรือนั้นเป็นเรือพ่อค้าซื้อขายถูกเป็นเรือผู้ที่น่าฎีกาเข้ามาถวาย
ก็ดี ถ้าเรือที่นำเอาสิ่งของเข้ามาถวายเหล่านี้ ท่านให้ปรับลดหย่อน
ผ่อนโทษให้มัน เพราะมันเป็นคนโง่เขลาไม่รู้กฎหมายข้อบังคับสำหรับ
บ้านเมือง เข้ามาโดยความซื่อสัตย์ ฯ

๑ มาตรา ๑๖๖ ถ้าพระองค์เสด็จทรงพระราชดำเนินโดยเรือพระ
ที่นั่ง แล้วยังเกิดมีลมพายุใหญ่ขึ้น เรือพระที่นั่งทรง ทนทานลม
พายุไม่ไหว ให้เอาเรือการลำใหญ่เข้ามาเทียบบงกันคอยรับ ถ้าเรือ
การนั้นเข้ามาเทียบแอ้งข้างคอยรับบงกันไม่ได้ ให้เอาเรือช่างลำใหญ่
เข้ามาช่วยบงกัน ถ้าเรือช่างเรือการบงกันไม่ได้ ให้เอาเรือทวาร
เข้ามาช่วยบงกันอีก ถ้าเรือทั้ง ๓ ลำนั้นช่วยบงกันรับไม่ได้ ท่าน
ว่ามันมีความผิด ให้ลงพระราชอาญาประหารชีวิตมันเสีย ฯ

๑ มาตรา ๑๖๗ ถ้าเสด็จประทับอยู่ณพระที่นั่ง ถ้าสมเด็จพระ
ราชบุรุษ สมเด็จพระราชบุตร ฤ็พระราชกุมาร พระราชภาติไนย

ฤๅพระราชนักดา มักรักระจะเข้าไปเฝ้า ถ้าแจวพายเรือไปถึงเรือทวาร
นั้น ให้เจ้าพนักงานโยกธงให้หยดเสียก่อน ถ้ามีใ้เฝ้าฟังให้เฝ้า
ก่อนอิฐก้อนหินฤๅที่อื่นไม้ขวาง ถ้ายังไม่เชื่อฟังอีกให้พุ่งไปด้วยหอก
ฤๅดาบก็ตาม ถ้าพระองค์ทรงทอดพระเนตรเห็นแล้ว มีพระราชโอง
การดำรัสให้หาตัวเข้ามา จึงให้เจ้าพนักงานเอาเรือทวารใหญ่ออกไปรับ
อย่าให้เฝ้าเรือของคนนั้นเข้ามาเลยเป็นอันขาด เวลาเข้ามาถึงแล้วให้
นั่งกราบถวายบังคมแล้วให้หนึ่งเฝ้าอยู่ในที่ข้างหนึ่ง แล้วขุนตำรวจนั่ง
เฝ้าในระหว่างกลางคอยบองกันดูแล ถ้าขึ้นไปบนเรือพระที่นั่งเสด็จ
ประทับก็ให้ขุนตำรวจห้ามปราม ถ้าไม่ฟังขึ้นแต่เข้าไปเองก็ตี
ถ้าเจ้าพนักงานคนใดเห็นแล้วมีใ้ห้ามปรามก็ตี ท่านว่ามันมีความผิด
ให้ลงพระราชอาญาประหารชีวิตมันเสีย ถ้าทรงพระเมตตาโปรด
ไม่ให้ประหารชีวิต ให้ลงพระราชอาญาโบยด้วยลวดหนัก ๕๐ ขวบ
แล้วเอาตัวไปคุมขังไว้อีก ๓ เดือน แล้วจึงให้พ้นโทษไป ฯ

๑ มาตรา ๑๖๘ ถ้าออกญาพระยาพระหลวงชนหมื่นมุลนาย
บรรดาศักดิ์ในเรือพระที่นั่งนั้น ถ้ายังไม่ทันถึงที่จะจอดเรือ แล้วจอด
โดยอำเภอใจของตนเอง ผิดทำเรือที่เคยจอด ท่านว่าโทษของมันถึง
ประหารชีวิต ถ้าทรงพระเมตตาโปรดมิให้ประหารชีวิต ให้ลง
พระราชอาญาโบยแล้วเอาตัวไปขังไว้อีก ๓ เดือน ฯ

๑ มาตรา ๑๖๙ ถ้าคนทั้งปวง บรรดาศักดิ์แจวพายเรือพระที่นั่ง
ถ้าถึงที่จะจอดเรือประทัยอยู่แล้ว ไม่มีลพานจะเดินขึ้นไป ให้ลงลพาน
ขึ้นไปบนบก ถ้าผู้ใดยังค้างอยู่บนเรือพระที่นั่ง ท่านว่ามันมีความผิด

ให้ลงพระราชอาญาโทษ ๓๐ ขวับ ถ้าพระสนมถวายหอมผ้ายในอยู่นั้น ด้วยแล้ว บรรดาคนที่แฉวเรือพระที่นั่งไม่ลงว่ายน้ำไปขึ้นบกก็ หลด หลีกอยู่บนเรือพระที่นั่งก็ ท่านว่ามันมีความผิด ให้ลงพระราชอาญา ประหารชีวิตตรม้นเสีย ถ้าทอกลสมออยู่กลางแม่น้ำกลางบึง กลาง หนองโตๆ ก็ดี ตามแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ โทษให้ ๒

๑ มาตรา ๓๗๐ บรรดาที่แฉวพายเรือเทียบพระที่นั่ง ถ้ามีทั้ง พระสนมกรมการลงไปด้วย ถ้าเรือเทียบพระที่นั่งล่ม ให้คนแฉวเรือ เทียบนั้นลงว่ายน้ำหนี ถ้าอยู่บนเรือถูกเกาะเรือแออยู่ ท่านว่ามันมี ความผิด ให้ลงพระราชอาญาประหารชีวิตตรม้นเสีย ๒

๑ มาตรา ๓๗๑ ถ้าเรือเทียบพระที่นั่งล่มก็ดี เจ้านายฝ่ายใน ตกน้ำก็ดี ให้เจ้าพนักงานชักหลักทอกลสมอแล้วทิ้งลูกมะพร้าวใหญ่ลง ไปให้จับให้เกาะ ตามแต่จับได้ถามไถ่ ห้ามมิให้ (ช่วยด้วยตนเอง) แต่ถ้าช่วยเอาตัวรอดขึ้นมาได้ ท่านว่ามันผู้ช่วยนั้น มีความผิดโทษถึง ประหารชีวิต ถ้าผู้ทิ้งลูกมะพร้าวให้จับเกาะว่ายน้ำขึ้นมาได้ ท่าน พระราชทานเงินให้ ๓๐ ตำลึง กับทั้งขึ้นทองคำหนึ่งใบเป็นรางวัล ความชอบ ๒

๑ มาตรา ๓๗๒ ถ้าเรือเทียบพระที่นั่งขวาล่มก็ดี เรือพ่วงนำเรือ รองล่มก็ดี ห้ามมิให้เอามะพร้าวใหญ่จากเรือพระที่นั่งทิ้งให้เลย ถ้าเอา มะพร้าวใหญ่จากเรือพระที่นั่งทิ้งไปให้ก็ดี พวกเรือล่มเกาะจับเรือพระที่ นั่งก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดโทษถึงประหารชีวิต ๒

๑ มาตรา ๓๗๓ ถ้าเสด็จทรงพระราชดำเนินโดยทางชลมารค มี
กระบวนแห่โดยระเบียบ แล้วมีเรือใด ๆ แกวพายฤๅใช้ ใบดัดคักนำเรือ
พระที่นั่งกึก ถ้าเป็นเรือข้าราชการตามเสด็จ ลักแหลมไปกึกสกึก
กึก ถ้าแกวพายใช้ ใบดัดฝ่ากลางชั้นล่องกึก ท่านว่ามันมีความผิด
ให้ลงพระราชอาญาประหารชีวิตมันเสีย ฯ

๑ มาตรา ๓๗๔ ถ้าเรือพระสนมกรมการ บรรดาข้างในแกวพาย
โดยทุ่งเลี้ยวลัดริมตามเสด็จกึก ถ้าเรือผู้ใดแกวพายให้ โคนประทะ
แกวพายเรือข้างในกึก มันแกวพายขึ้นให้เทียบเคียงคู่กันกับเรือข้างใน
กึก ท่านว่ามันมีความผิด ให้ลงพระราชอาญาประหารชีวิตมันเสีย
ถ้าเรือบรรดาพระสนมกรมการฝ่ายในถึงล่มจม ท่านว่ามันมีความผิด
ให้ประหารชีวิตแล้วบริวารบาทว์ด้วย ฯ

๑ มาตรา ๓๗๕ ถ้าเสด็จทรงพระราชดำเนินลงเรือพระที่นั่งน้อย
เป็นเรือพระที่นั่งสำเภางกึก เสด็จลงเรือพระที่นั่งน้อยประพาศในสระแก้ว
กึก ฤๅสระสงในพระราชวังกึก ให้ออกญาพระยาเทพอรชุนลงถ้อย
ถ้าคนอื่นลงถ้อย ท่านว่ามันผู้ลงนั้นมีความผิด ให้ลงพระราชอาญา
โบย ๓๐ ขวับ ฯ

๑ มาตรา ๓๗๖ ถ้าพระองค์เสด็จด้วยเรือพระที่นั่งน้อย เสด็จ
ไปประพาศไพร ให้ขุนสนมหลวงถ้อยพยุหยาตร ให้หลวงราชเสวก
มหาดเล็กเป็นผู้ลงไปตามเสด็จ นอกจากนั้นลงไป ท่านว่ามันมีความ
ผิด ให้ลงพระราชอาญาโบย ๓๕ ขวับ ฯ

๑ มาตรา ๓๗๗ ถ้าเสด็จลงเรือพระที่นั่งน้อยด้วยพระสนมกรม
การฝ่ายใน ถ้าจะลงได้แต่หลวงราชเสวกมหาดเล็ก เป็นพนักงาน

กำกับไปด้วย นอกจากนั้นลงไป ท่านว่ามันมีความผิด ให้ลงพระราช
อาญาประหารชีวิตมันเสีย ฯ

๑ มาตรา ๑๗๘ ถ้าเสด็จทรงประทับบนหลังม้าพระที่นั่ง แล้ว
คำรัสสั่งให้ข้าข้างซ้ายไล่ม้าพระที่นั่งทรงนั้น ให้ชนหมื่นเจ้าพนักงานข้าง
กระทำการไล่ตัวเองถวายโทษ แล้วให้กราบบังคมทูลว่ากำลังของช้าง
แรงกว่ากำลังมือ จะสับฟันเท้าใดก็ไม่ชนะกำลังช้าง ถ้ามีใครเชื่อฟัง
ขึ้นรับสั่งบังคับให้ขับไล่ ถ้าขับไล่ตามพระราชโองการรับสั่งบังคับนั้น
แต่อย่าให้ใกล้นัก ให้พอสมควร ถ้าขับไล่จนให้เสียการถูเสียม้า
พระที่นั่งก็ดี ฎาให้พระองค์เสด็จตกจากม้าพระที่นั่งก็ดี ท่านว่ามัน
มีความผิดโทษถึงประหารชีวิต แลให้ริบราชยาตัวด้วย ฯ

๑ มาตรา ๑๗๙ ถ้าเสด็จประทับบนหลังม้าพระที่นั่ง ให้ชนหมื่น
กรมมาฆมาตามเสด็จท่งนำหลัง ชนหมื่นกรมตำรวจ นายเวรขมาเคียง
ข้างทั้งซ้ายขวา พวกเหล่านี้มาตามกระบวนแห่โดยลำดับกัน ถ้าพวก
กรมมาคนใดขาดมิได้เข้ากระบวนแห่ตามเสด็จ ท่านว่ามันมีความผิด
ให้ลงพระราชอาญาโดย ๑๕ ขวบ แล้วให้เอาตัวคุมขังไว้อีกมีกำหนด
๑ เดือน แลถอดทั้งยศถาบันศักดิ์กันเสียด้วย ฯ

๑ มาตรา ๑๘๐ ถ้าเสด็จทรงม้าพระที่นั่งประพาศในเวลาค่ำคืน
ก็ดี ให้ชนหมื่นกรมมาถยังเหียนม้าพระที่นั่ง ให้จุดเทียนใต้ตำรวจ
ถือนำ แลตามหลังซ้ายขวา มีหอกดาบถือตามเสด็จ ให้มีม้าเดิน
ลาดตระเวนตรวจข้างนำ ร้องห้ามปรามตามมรรคา ถ้าผิดพลั้งประการ
ใด ท่านว่ามันมีความผิด ให้ลงพระราชอาญาแล้วเอาตัวคุมขังไว้อีก
๓ วัน จึงให้พ้นโทษไป ฯ

๑ มาตรา ๑๘๓ ถ้าเสด็จทรงม้าพระที่นั่งไปประพาศในส่วนสนาม
สำราญพระราชอุทยานที่ใด ผู้ใดรับคลื่นนั้น อย่าให้คัสกัถนำ
พระที่นั่ง ถ้าชนมาชนขบคัสกัถ อย่าชนมาชนให้เสมอเทียม คัสกัถนั้น
ให้อยู่เสมอหางม้าพระที่นั่ง ถ้าชนให้เทียมเสมออุปถัมภ์นำม้า
พระที่นั่ง ท่านว่ามันมีความผิด โทษนั้นถึงประหารชีวิต ๗

๑ มาตรา ๑๘๒ ถ้าผู้ใดตีคัสกัถพลาคกกกระเด็นไปถูกคลื่นนั้นไป
ถูกเสด็จ ท่านว่ามันมีความผิด ให้ลงพระราชอาญาโบย ๓๐ ขวบ ถ้า
คัสกัถนั้นมิใช่ชนะเสด็จ ท่านพระราชทานเงิน ๑ ตำลึงเป็นรางวัล ๗

๑ มาตรา ๑๘๓ ถ้าเสด็จทรงประทับพระที่นั่งคเชนทราก็ ประทับ
พระที่นั่งพระราชรถก็ ประทับพระที่นั่งพระราชยานก็ พระที่นั่งอย่าง
ใด ๆ ก็ดี พระที่นั่งที่เสด็จมิได้ประทับนั้น ให้แต่งเครื่องครบประคอง
ตามเสด็จ ถ้าผู้ใดชนนั้นชนพระที่นั่ง ท่านว่ามันมีความผิด ให้ลง
พระราชอาญาประหารชีวิตมันเสีย ๗

๑ มาตรา ๑๘๔ ถ้าผู้ใดทำแข่งโคกระบือข้างม้าพระที่นั่ง ท่าน
ว่ามันมีความผิด ให้ลงพระราชอาญาตัดริมฝีปากมันเสีย ถ้าผู้ใด
บังอาจยิงแทงฟันขว้างโคกระบือข้างม้าพระที่นั่ง ท่านว่ามันมีความผิด
ให้ลงพระราชอาญาตัดแขนมันเสีย ๗

๑ มาตรา ๑๘๕ ถ้าผู้ใดทำแข่งสรรพสัตว์ที่หลวงมีความกรุณา
แล้วมีพระบรมราชโองการรับสั่งให้เลี้ยงรักษาไว้ ท่านว่ามันมีความผิด
ให้ลงพระราชอาญาผ่าปากมันผู้แข่งท่านนั้นเสีย ถ้าถึงตีฟันแทงถึงสัตว์
นั้น ท่านว่ามันมีความผิด ให้ลงพระราชอาญาตัดแขนมันเสีย ถ้า

กระทำสัณฑ์ให้ถึงแก่ความตาย ท่านให้ลงพระราชอาญาประหารชีวิต
มันเสีย ฯ

๑ มาตรา ๑๙๖ ถ้าเสด็จประทับพระที่นั่งข้างม้ารถ คนทั้งปวง
บรรดาที่เข้าไปมากระทำให้มาพระที่นั่งตน ฤๅชักคาน้ำพระที่นั่งถัก
ชักคาน้ำคักตอนพระเม้านางฤๅเจ้าจอมใด ๆ ก็ดี ซึ่งให้เคียงข้างก็ดี ฤๅ
มันปล่อยให้น้ำวิ่งไปเหยียบคนในกระบวนแต่ให้ถึงพิการก็ดี พิกากษา
โดยสัจย์ ท่านว่ามันมีความผิด ให้ลงพระราชอาญาประหารชีวิต
มันเสีย ฯ

๑ มาตรา ๑๙๗ ถ้าโคกระบือช้างม้าบรรทุกเสบียงอาหาร เครื่อง
ประดักลูกกินขึ้น ถ้ามันคันหลุดไปในกระบวนพยุหยาตรา ความญ้าง
ก็ตกกระเด็นออกไป ถ้าผู้ใดเอาใจใส่ช่วยจับตัวได้ ช้างออกกระบวน
แต่ ให้ความญ้างเสียเงินบำเหน็จรางวัลให้ผู้จับ ๑๘ ตำลึง ถ้าจับได้
ในกระบวนแต่ ให้เสียเงินรางวัล ๓๒ ตำลึง ถ้าจับได้แต่สัตว์ สิ่งของ
เสียหายไป ฤๅเก็บได้แต่สิ่งของ สัตว์นั้นไม่ได้ก็ให้เสียเงินบำเหน็จ
แต่กึ่งหนึ่ง ถ้าตามไปจับได้ข้างนอกข้างในก็ดี ฤๅเพียงแต่คัน ความญ้าง
ยังคิกอยู่บนหลัง ถ้าผู้ใดมาช่วยแก้ไขมิให้มันวิ่งหนีไปได้นั้น ให้ความ
รักษาช้างเสียเงินบำเหน็จรางวัลให้เขา เหล้า ๑ ขวด ผ้าขาว ๕ ศอก ทอ
แทนคุณให้แก่ผู้มาช่วยนั้น ฯ

๑ มาตรา ๑๙๘ ถ้าผู้ใดขี่ช้างในกระบวนแต่เสด็จทรงพระราช
ดำเนิน ท่านให้ระมัดระวังหนัก อย่าได้มีความประมาท ท่านให้ขึ้น
ขี่คอช้างเขาเท่าทั้งสองข้างจนคร่อมคอช้างให้แน่น มื่อถอยหลัง

พนักคืกระอย่าให้ห่าง ถ้ามีไ้เอาขอเหล็กพนักคืกระข้าง ท่านว่ามัน
มีความผิด ให้ลงพระราชอาญาโทษ ๑๕ ขวบ ถ้าชนช้หอยเท้าข้างหนึ่ง
ยกเท้าข้างหนึ่งขึ้นเข้าชน ท่านว่ามันมีความผิด ให้ลงพระราชอาญา
ตัดเท้าทมนยกชนชนนั้นเสีย ถ้าชนช้มาแล้วมีไ้ถอยบังเหียน ช้โค
กระบือแล้วมีไ้ถอยเชือกก็ ท่านให้ลงพระราชอาญาตัดข้อมือมัน
เสียทั้งซ้ายขวา ฯ

๑ มาตรา ๑๘๘ ถ้าผู้ใดชนช้คอช้างพระที่นั่งก็ ถ้าชนช้คอช้าง
สำหรับพระแม่นาง พระสนมกรมการก็ ให้ตั้งโจรภรรยาแม่พระวังให้
จงหนัก อย่าไ้มีความเลินเล่อประมาทเลย ถ้าไม่ระมัดระวังให้ช้างนั้น
แหกออกไปจากกระบวนแห่ตัวก็ตกกระเด็นไป ท่านว่ามันความช้ช้าง
นั้นมีความผิดโทษถึงประหารชีวิตร ถ้าความช้ช้างนั้นยังอยู่บนคอช้าง
แต่ขอเหล็กนั้นหักก็ผิดก็ผิด ช้างสลัดก็ชนนั้นหลุดลงมากก็ เชือกรัด
นั้นขาดก็ ท่านว่าความช้ช้างนั้นมีความผิดโทษถึงประหารชีวิตร ถ้า
ความช้ช้างยังติดอยู่บนคอ ขอเหล็กนั้นก็ยังติดมีอยู่ จะสับฟันเท้าไ้
มีไ้ไ้ชนะกำลังของสัตว์ตัวใหญ่ นั้น ส่วนโทษของความช้ช้างนั้น แล้ว
แต่พระบาทสมเด็จพระนโรดม ฯ ทรงพระเมตตาโปรดประการใด ๆ
ก็ได้ ฯ

๑ มาตรา ๑๘๙ ถ้าผู้ใดชนช้ช้างมาโคกระบือ ตามเสด็จพระ
ราชดำเนินโดยกระบวนแห่ไปก็ ให้เจ้าพนักงานห้ามปรามยังคยให้
ระมัดระวังดูแลโคกระบือช้างมา ถ้ามีไ้ระมัดระวังปล่อยปละให้มัน
แตกตนกระจัดกระจายวุ่นวาย ตลอดถึงท่งพระอรรคมเหษีก็ พระ

แม่นาง พระนาง ฤ็พระสนมกรมการก็ท้าวว่ามันความชังนั้น
มีความผิดโทษถึงประหารชีวิตร ถ้าถึงยามาศเสด็จเจ้านายทุกพระองค์
ชวรคเสนาจตุสดมภ์ ท้าวว่ามันความชังนั้น มีความผิดถนกระทำ
ให้ชังมาแตกตน ให้ลงพระราชอาญาโดย ๕๐ ขวับ แล้วให้เอาตัว
มันไปจำคุกไว้มีกำหนด ๑๒ เดือน ถ้าชังนั้นกระทำอันตรายแก่เสด็จ
ชั้นข้าราชการ ที่มีบนาศักดินาตั้งแต่เก้าพันลงมาถึงหกพัน ท้าวว่า
ความชังนั้นกระทำความผิดถนกระทำให้ชังมาแตกตน ท้าวให้ลง
พระราชอาญาโดย ๖๐ ขวับ แล้วให้เอาตัวไปจำคุก ๖ เดือน ถ้ากระทำ
อันตรายข้าราชการที่มีบนาศักดินาตั้งแต่ห้าพันลงมาถึงหนึ่งพัน ท้าวว่ามัน
ความชังนั้นกระทำความผิดถนกระทำให้ชังมาแตกตน ให้ลงพระ
ราชอาญา โดย ๓๐ ขวับ แล้วให้เอาตัวมันไปจำคุกไว้อีก ๓ เดือน
แล้วจึงเอาตัวมันเข้าเป็นผู้สำหรับฝึกหัดชังมาโคกระบือหลวง มัน
ฝึกหัดให้เรียบร้อยต่อไป ถ้าชังมาโคกระบือที่แตกตนไปเหยียบฆ่า
กระทำอันตรายเขานั้น ถ้าเป็นวัวควายชังมาของราษฎรข้างเถร
ขอมเขามาใช้ช้าง ความชังนั้นได้บอกกล่าวว่าสัตว์ตัวนั้นมันควาย
แล้วชนเอาเข้าไปในกระบวน ถ้ามันแตกตนควายเหมือนคำเขาบอก
ท้าวว่าความผิดนั้นถึงพนักงานเจ้ากระทรวงฤ็เจ้ากรม กระเถรชังเอาสัตว์
ควายเข้ามาโดยพระอัยการ ส่วนความชังนั้น เพราะเขาได้บอกกล่าว
แล้ว ไม่ต้องรับโทษอย่างใด ๆ เลย ๓

๑ มาตรา ๓๘๓ ถ้าพนักงานสำหรับตกแต่งช้างพระที่นั่งก็ ฤ็
แต่งช้างพระที่นั่งสมเด็จพระราชาธิบดี สมเด็จพระราชมารดาธิบดี แต่ง

ข้างพระเชษฐา พระอนุชา พระราชบุตร กับเสด็จเจ้านายทูลพระองค์
 ฤๅสำหรับแต่งเครื่องประดับข้างพระสนมกรมการผู้ใหญ่ผู้ได้ บรรดา
 มีในกระบวนเหล่านั้นก็ดี ฤๅข้างที่บรรทุกเสวยอาหารเครื่องประดับ
 ทรัพย์สินมรดกก็ดี ถ้ามีใครตรวจตราดูแล ปล่อยให้เชื้อเอกสำหรับผู้รัก
 นั้นขาดหลุด ฤๅข้างพระที่นั่งนันทะแครงหยายลง ให้เสด็จตกลงมากก็ดี
 ฤๅกระทำให้เสด็จเจ้านายทูลพระองค์ตกก็ดี ฤๅพระสนมกรมการใด
 ก็ดี ให้เสียหายเสวยอาหารเครื่องประดับสำหรับรับของกันบ้านเมืองก็ดี
 ท่านว่ามันมีความผิด ควรให้ลงพระราชอาญาประหารชีวิตมันเสีย
 อย่าให้คนทั้งปวงเขาเยี่ยงอย่างต่อไป ฯ

๑ มาตรา ๑๕๒ ถ้าเจ้าพนักงานเอาข้างตกมันฤๅข้างอย่างใด ๆ
 ก็ดี ฤๅเอามาเอาโคกระบือก็ดี ที่คร่าไปปล่อยให้เสด็จขึ้นประทับก็ดี
 ฤๅส่งพระเม้านาง พระนาง พระสนมกรมการใด ๆ ก็ดี ถ้ามันแตกตน
 นำพาหนี ท่านว่าพนักงานผู้ปล่อยฤๅส่งนั้นมีโทษผิด ให้เอาตัวมันไป
 จำคุกไว้ใช้ให้มันกระทำการงานมีกำหนด ๕ ปี ถ้าข้างนั้นมันแตกตน
 จนเชื้อเอกที่ถูกรักบนนั้นขาดหลุดตกก็ดี ฤๅกระทำให้หนึ่งเชื้อเอกเครื่อง
 ประดับรูดขาดหักพังก็ดี ท่านว่ามันเจ้าพนักงานผู้จัดการนั้นต้องโทษ
 ถึงประหารชีวิต ฯ

๑ มาตรา ๑๕๓ ถ้าเจ้าพนักงานแต่งเครื่อง ฤๅพนักงานผูกข้าง
 พระที่นั่งให้ปลอกหลุดจากเท้าก็ดี ฤๅผูกบังเหียนม้าพระที่นั่งให้หลุด
 ก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ให้ลงพระราชอาญาโบย ๕๐ ครั้ง ถ้าเชื้อเอก
 ผู้รักถูกบังเหียนม้าพระที่นั่งส่มแก่พระบิดามารดา อรรคมเหษี หลุดตก

ท่านว่ามันผู้แต่งเครื่องนั้นมีความผิด ให้ลงพระราชอาญาโดย ๓๐ ชวับ
 ถ้าเชือกผูกกรักกบยังเห็นม้าพระแม่ นาง พระสนม นั้นหลก ท่านว่ามัน
 มีความผิด ให้ลงพระราชอาญาโดย ๒๐ ชวับ ถ้าเชือกผูกกรักกบยังเห็น
 ม้ากรมการผู้ใหญ่ผู้เฝ้าภายในหลก ท่านว่ามันผู้แต่งเครื่องนั้น มี
 ความผิดให้ลงพระราชอาญาโดย ๑๕ ชวับ ตามสมควรแก่โทษานุโทษ
 ของตน ฯ

เจ้านักโทษมจ

